

Den 7. juli 2003 afgav jeg en endelig rapport vedrørende inspektionen af Statsfængslet i Sdr. Omme den 28. og 29. januar 2003. I rapporten bad jeg fængslet og direktoratet om udtalelser mv. om nærmere angivne forhold.

Jeg modtog herefter en udtalelse af 8. januar 2004 med bilag fra direktoratet, herunder udtalelser af 9. september 2003 og 10. november 2003 samt en telefax af 28. oktober 2003 fra fængslet. Efterfølgende modtog jeg breve af 13. januar, 19. februar og 11. marts 2004 fra direktoratet.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad punkt 2.1. Generelt

I brev af 20. januar 2003 oplyste direktoratet at det blev overvejet at ombygge fængslets produktionskøkken. Jeg bad direktoratet om at underrette mig om hvad der videre skete med hensyn til spørgsmålet om ombygning af køkkenet.

Direktoratet har oplyst at Fødevareregion Esbjerg krævede at produktionskøkkenet i Sdr. Omme skulle ombygges. På denne baggrund indhentedes statsfængslet tilbud og indgik en aftale med en ingeniør i nærområdet om udarbejdelse af tidsplan samt licitationsmateriale. Tidsplanen blev videresendt til Fødevareregion Esbjerg. Ombygningen blev påbegyndt i oktober 2003 og forventes afsluttet i 2004. Direktoratet har til ombygningen bevilliget 1 mio. kr. i 2003 og 1 mio. kr. i 2004.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.2.1. Afdeling B

Jeg henstillede at vejledninger i brugen af renevæske blev gjort tilgængelige sammen med renevæsken på alle afdelinger, bortset fra afdeling H. Jeg bad om underretning om hvad der videre skete vedrørende dette forhold.

I fængslets udtalelse er der redegjort for den praksis fængslet har fulgt siden direktoratet i november 1996 instruerede tjenestestederne om at udlevere renevæske og vejledning til de indsatte. Fængslet fandt det mest hensigtsmæssigt at udlevere vejledningerne i forbindelse med indsættelsen og var tillige af den opfattelse at vejledningsforpligtelsen dermed var opfyldt. Fængslet vil nu tilstræbe også at gøre vejledningen tilgængelig der hvor renevæsken er placeret.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 2.2.3. Den halvåbne afdeling (D)

Talsmændene fra den halvåbne afdeling klagede over at der ikke var en hylde over vasken på stuerne på denne afdeling. Under mit møde den 18. februar 2003 med fængselsinspektøren bragte jeg talsmændenes ønske videre til inspektøren, og i rapporten bad jeg fængslet om at underrette mig om hvad der måtte være sket i den anledning.

Statsfængslet har tilkendegivet at opsætning af hylde over vasken ikke er noget problem, og at statsfængslet vil foretage en sådan opsætning såfremt der blandt de indsatte er et ønske herom. Spørgsmålet om opsætning af hylde ville blive drøftet med de indsatte ved årsskiftet.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og går ud fra at spørgsmålet om opsætning af hylder nu har været drøftet med de indsatte. Hvis de har fastholdt ønsket om opsætning af hylder, går jeg endvidere ud fra at sådanne hylder er eller snarest vil blive opsat.

Ad punkt 2.2.4. Kontraktafdelingen (afdeling H)

Jeg bad fængslet om at oplyse om resultatet af fængslets overvejelser om at udsmykke gangene med motiver malet direkte på væggen.

Jeg bad tillige fængslet om at overveje at gøre gangene mere lyse og venlige og meddele mig resultatet af disse overvejelser.

Den daglige leder af kontraktafdelingen har oplyst at der som led i et projekt vil blive ophængt malerier udført af de indsatte på afdelingen. Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Da jeg i sagen vedrørende min inspektion af Fængselsafdelingen Kærshovedgård havde bedt om direktoratets bemærkninger til spørgsmålet om anvendelse af navneskilte med de indsattes fulde navne, meddelte jeg at jeg indtil videre ikke foretog mig mere vedrørende dette forhold over for Statsfængslet ved Sdr. Omme.

Som opfølgning herpå kan jeg oplyse at Fængselsafdelingen Kærshovedgård i anledning af det rejste spørgsmål oplyste at de afdelinger der tidligere havde navneskilte med indsattes fulde navn, er gået over til kun at anvende fornavne. Direktoratet henholdt sig hertil, og jeg meddelte herefter at jeg havde noteret mig det oplyste.

Jeg går ud fra at Fængselsafdelingen Kærshovedgårds beslutning om at overgå til kun at anvende fornavne skyldes at fængslet er enig med mig i at anvendelse af navneskilte med indsattes fulde navn er betænkelig, og at også direktoratet er enig heri.

Hvis ikke Statsfængslet ved Sdr. Omme allerede har fjernet navneskilte med indsattes fulde navn, henstiller jeg til fængslet at de fjernes nu. Jeg beder om underretning om hvad der er sket eller vil ske vedrørende dette forhold.

Jeg bad fængslet om at oplyse om der (altid) er uddannede instruktører til stede når de indsatte anvender motionsrummet på kontraktafdelingen. I benægtende fald bad jeg fængslet om at oplyse hvorvidt det opsatte træningsprogram også indeholder vejledning i brugen af motionsredskaberne i rummet. Jeg bemærkede i den forbindelse at jeg – som anført under pkt. 2.3. – var bekendt med at direktoratet den 26. marts 2003 havde udsendt en henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at sikre at der er opsat vejledning i brugen af motionsredskaber. Hvis træningsprogrammet ikke tillige indeholdt vejledning i brugen af redskaberne, gik jeg derfor ud fra at fængslet havde opsat eller ville opsætte en sådan vejledning (hvis der ikke altid er uddannede instruktører til stede). Jeg bad tillige fængslet om at overveje at udskifte træningsprogrammet med en dansk udgave hvis det var muligt, og underrette mig om resultatet heraf.

Statsfængslet har oplyst at der ikke altid er uddannede instruktører til stede når indsatte fra afdeling H anvender motionsrummet. Fængslet har endvidere oplyst at fængslet er i gang med at oversætte træningsprogram og vejledning i brugen af motionsredskaberne til dansk. Direktoratet har udtalt at direktoratet ikke har yderligere bemærkninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.2.5. Afdeling EM (syge- og isolationsafdelingen)

Jeg tilkendegav at det – selv om udearealet foran observationscellen tilhører fængslets administration – efter min opfattelse burde overvejes at blænde ruden i observationscellen eller udskifte den med en rude som det ikke er muligt at kigge ind gen-

nem. Jeg bad fængslet om at overveje dette og meddele mig resultatet af disse overvejelser.

Statsfængslet har oplyst at fængslet i den anledning vil udskifte ruden således at det ikke er muligt at se ind i observationscellen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Da hullerne i gitrene var mere end 7 mm, henstillede jeg til fængslet at foranstalte at i hvert fald gitteret foran vinduet blev udskiftet med et gitter af en mere finmasket type. Medmindre fængslet samtidig udskiftede gitteret i loftet, henstillede jeg til fængslet at sikre sig at gitteret vil falde ned hvis en indsat forsøger at hænge sig fra det ved fastgørelse af genstande i hullerne.

Jeg bad om underretning om hvad der videre skete i den anledning.

Statsfængslet har oplyst at fængslet snarest vil foretage en udskiftning af gitteret foran vinduet i observationscellen. Endvidere har statsfængslet bekræftet at gitteret i loftet vil falde ned hvis en indsat forsøger at hænge sig fra loftet.

Direktoratet har oplyst at direktoratet over for statsfængslet har henstillet at udskiftningen finder sted hurtigst muligt. I brevet af 13. januar 2004 har direktoratet oplyst at gitteret er udskiftet.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 2.2.6. Sammenfatning vedrørende belægningsafdelingerne

Jeg bad om direktoratets bemærkninger til det som inspektøren havde oplyst om utilstrækkelig vedligeholdelse gennem flere år og betydningen heraf. Jeg bemærkede at jeg var opmærksom på at det i direktoratets inspektionsrapport fra september 1996 bl.a. er anført (s. 2) at fængslet havde bestræbt sig på at vedligeholde belægningsafsnittene, bl.a. med maling, men at de indsatte køkkener dog visse steder bar præg af flere års flittigt brug. Hvis det var muligt, bad jeg i den forbindelse også om at modtage en oversigt over de beløb der havde været brugt til vedligeholdelse af fængslet gennem de seneste 10 år, med oplysning om hvorvidt de afviger fra forbruget i sammenlignelige institutioner.

Direktoratet har i den anledning modtaget en opgørelse af udgifterne til bygningsvedligeholdelse i de seneste 5 år fra fængslet som har oplyst at en opgørelse over udgifterne længere tilbage er forbundet med store administrative omkostninger. Det er direktoratets vurdering at de indkomne oversigter for de seneste 5 år udgør tilstrækkeligt materiale til at det kan vurderes hvorvidt statsfængslets udgifter til bygningsvedligeholdelse adskiller sig fra sammenlignelige fængslers.

På baggrund af en samlet vurdering af statsfængslets bygningsmasse og under hensyntagen til bygningernes karakter og almene tilstand adskiller statsfængslets udgifter til bygningsvedligeholdelse sig efter direktoratets opfattelse ikke væsentligt fra forbruget i sammenlignelige institutioner.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Da afdeling F vest var den mest nedslidte afdeling, bad jeg fængslet om at oplyse hvorfor denne afdeling ikke var prioriteret højere i vedligeholdelsesplanen.

Statsfængslet har oplyst at fængslet ikke har prioriteret afdeling F vest højere i vedligeholdelsesplanen idet statsfængslet på tidspunktet for udarbejdelse af vedligeholdelsesplanen fandt at de øvrige afdelinger var mere vedligeholdelseskrevende. Vurde-

ringen blev foretaget i samarbejde med ledende bygningsværkmester, ledende værk-mester i smedjen, økonomichefen og beskæftigelseslederen samt personalet på afde-lingerne.

Af økonomiske hensyn er det ikke muligt at foretage en renovering af samtlige afde-linger på samme tid. Imidlertid har fængslet over for direktoratet oplyst at gangarea-lerne på afdelingerne B og C blev malet i år 2003, og at fængslet forventer at gang-arealerne på afdeling F vil blive malet i efteråret 2003/foråret 2004.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ikke har yderligere bemærkninger hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Da møblement ikke indgår i fængslets drifts- og vedligeholdelsesplan, bortset fra nagelfast inventar, bad jeg tillige fængslet om at oplyse nærmere om eventuelle pla-ner for udskiftning af møblement.

Statsfængslet har oplyst at der ikke på nuværende tidspunkt er udarbejdet en plan for udskiftningen af møblementet.

Direktoratet har i udtalelsen af 8. januar 2004 oplyst at direktoratet vil anmode stats-fængslet om at udarbejde en udskiftningsplan. Med brevet af 13. januar 2004 har direktoratet fremsendt en udskiftningsplan hvori er angivet hvornår der efter planen vil ske udskiftning af møblementet på de enkelte afdelinger, herunder besøgsafdelin-gen. Ifølge denne plan vil der være sket udskiftning på alle afdelinger efter udgangen af 1. kvartal 2006, og de samlede udgifter hertil vil udgøre ca. 170.000 kr.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.3. Fritidsfaciliteter

I forbindelse med direktoratets inspektion af fængslet nævnte direktoratet i direktoratets rapport af september 1996 at redskaberne i kondirummet stod meget tæt og løst, og at fængslet burde overveje om ikke opstillingen kunne indebære risiko for uheld. Jeg bad fængslet om at oplyse resultatet af disse overvejelser.

Statsfængslet har oplyst at kondiredskaberne i kondirummet er opstillet i overensstemmelse med de retningslinjer der i 2001 er afgivet af en arbejdsgruppe i direktoratet vedrørende indretning og brug af kondilokaler mv.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ikke har yderligere bemærkninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.4. Arbejdspladser

Levnedsmiddelkontrollen (fødevareenheden) besøger køkkenet og havde udtalt at der ikke må foregå pakning af madvarer i selve køkkenet som derfor skulle udbygges. I forlængelse af min anmodning om underretning under pkt. 2.1. om udbygning af køkkenet bad jeg fængslet om at sende mig en kopi af brevvekslingen med fødevareenheden i sagen.

Fængslet har vedlagt kopi af (en omfattende) korrespondance med Fødevareregion Esbjerg. Heraf fremgår bl.a. at fødevareregionen i brev af 5. maj 2003 – dvs. efter inspektionen – har givet Statsfængslet ved Sdr. Omme et (egentligt) påbud om inden en måned at fremsende tidsplan for ombygning af køkkenet. Direktoratet havde forinden – den 24. april 2003 – truffet beslutning om at ombygningen kunne påbegyndes i 2003. Som nævnt under pkt. 2.1. blev ombygningen påbegyndt i oktober 2003 og forventes afsluttet i 2004.

Jeg har noteret mig de oplysninger der fremgår af det fremsendte.

Jeg bad fængslet om at oplyse om Arbejdstilsynet har haft bemærkninger i forbindelse med besøg på arbejdspladserne.

Fængslet har i den anledning fremsendt kopi af Arbejdstilsynets bemærkninger og sagsfremstillinger fra 1990 til 2003. Heraf fremgår bl.a. at Arbejdstilsynet har besøgt fængslet flere gange, senest i forbindelse med en ulykke hvor en indsat kom til skade ved arbejde med en afkortersav. Sagen udløste et strakspåbud den 24. april 2003 om at bringe saven i en sikkerhedsmæssig forsvarlig stand hvilket er efterkommet.

Jeg har noteret mig de oplysninger der fremgår af det fremsendte.

Ad punkt 2.5.1. Besøgsrum

Jeg anbefalede at kondomer (og lagner) af diskretionshensyn placeres i et skab eller lignende. Jeg bad om underretning om hvad der skete i anledning af min anbefaling.

Fængslet har over for direktoratet oplyst at de indsatte i forbindelse med besøg kan hente kondomer fra en opstillet kasse. Denne kasse er opstillet i et centralt bemandet område hvor registreringen af de indsattes besøgende foregår. Den indsatte kan endvidere tage et lagen fra et skab på selve besøgsafdelingen.

Direktoratet har i udtalelsen af 8. januar 2004 oplyst at direktoratet vil anmode statsfængslet om at opstille kassen med kondomer i skabet hvor lagnerne er placeret, således at den indsatte har mulighed for under selve besøget at tage kondomer herfra. I brevet af 13. januar 2004 har direktoratet oplyst at kassen med kondomer er placeret i dette skab.

Jeg har noteret mig det oplyste. Selv om der ikke er tale om opsætning af et skab eller lignende i hvert enkelt besøgsrum, som min anbefaling hentydede til, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 3.1. Arbejde mv.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse om fængslet havde nået målet i fængslets resultatkontrakt om at beskæftigelsesgraden på den halvåbne afdeling skal være på samme niveau som i resten af fængslet.

Direktoratet har oplyst at målet for beskæftigelsen på den halvåbne afdeling ifølge resultatkontrakten for finansåret 2002 er nået. I brevet af 11. marts 2004 har direktoratet oplyst at beskæftigelsesgraden i fængslet i 2003 var ca. 70% for såvel de åbne afdelinger som den halvåbne afdeling.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Af et referat af et personalemøde den 6. februar 2003 på den halvåbne afdeling som jeg havde modtaget i anden sammenhæng, fremgik det at afdelingen manglede beskæftigelse, og at afdelingen ville prøve at tage kontakt til nogle arbejdsgivere. Jeg anmodede om underretning om hvad der videre var sket i den anledning.

Fængslet har oplyst at fængslet i forsøget på at skaffe yderligere beskæftigelse til fængslets narkofrie afdeling har haft kontakt til forskellige udbydere af arbejde.

I de konkrete tilfælde som er nævnt i min rapport, har statsfængslet refereret til en mindre produktion af bearbejdning af træ, pakning af tilbehør til biler samt celloarbejde. I alle tilfælde var der tale om lønarbejde uden lønomkostninger for fængslet. Dette udmøntede sig i ingen af tilfældene i arbejdsopgaver, og fængslet har forsøgt at løse arbejdsproblemet internt. Der er således startet et projekt med fremstilling af fuglehuse, legehuse og lignende.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Da sygemeldte indsatte kan have ophold på egen stue i arbejdstiden, bad jeg fængslet om at oplyse hvorfor det samme ikke gør sig gældende for arbejdsvægrende som der efter det oplyste ikke er så mange af. Jeg bemærkede at jeg var opmærksom på at straffuldbyrdelsesloven som alternativ til ophold i eget opholdsrum hjemler anbringelse af arbejdsvægrende på anvist sted i arbejdstiden (straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 2).

Fængslet har henvist til oplysninger under inspektionen om at det af sikkerheds- og ordensmæssige hensyn er nødvendigt at placere indsatte der er arbejdsvægrende, på afdeling EM frem for på egen stue. Dette sker med hjemmel i § 64, stk. 1, nr. 2, i straffuldbyrdelsesloven. Fængslet har endvidere oplyst at det ikke i personalebemandingen er forudsat at der skal være indsatte hjemme på afdelingerne i videre omfang i arbejdstiden, hvorfor den nødvendige orden og sikkerhed ikke kan opretholdes hvis også de arbejdsvægrende tager ophold på afdelingerne. Hensynet til disse indsatte vejer ikke så tungt som hensynet til de syge, der har behov for ro på afdelingen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 3.2. Fritid

Jeg bad om underretning om arbejdet i en projektgruppe der har til opgave at udvikle et system til måling af fritidsaktiviteterne mht. aktivitet, kvalitet, økonomiske konsekvenser og brugertilfredshed. Projektgruppen skulle ifølge fængslets resultatkontrakt redegøre for status for gruppens arbejde efter hhv. et halvt og et helt år.

Direktoratet har oplyst at statsfængslet har deltaget i arbejdet vedrørende ”Indstilling om måling og registrering af fritidsaktiviteter”. Formålet med at måle fritidsaktiviteter er at få bedre viden om aktiviteterne med hensyn til hvor meget de bliver brugt, hvor meget de koster, og hvad de indsatte får ud af dem. Direktoratet har vedlagt en kopi af indstillingen som er afgivet i december 2002.

Jeg har noteret mig det oplyste og indholdet af denne indstilling, herunder at der er udarbejdet og afprøvet en skabelon til undersøgelse af de indsatte brug og opfattelse af fritidsaktiviteterne (som ligeledes er vedlagt). Idet det fremgår af indstillingen med bilag at skemaerne skulle indsendes til direktoratet til gennemgang og tilbagemelding til de enkelte fængsler hvis der var tid/ressourcer hertil, anmoder jeg om oplysning om hvorvidt der er sket eller vil ske en sådan gennemgang i direktoratet, og i givet fald om oplysning om direktoratets svar til Statsfængslet ved Sdr. Omme.

Ad punkt 3.3. Undervisning

Jeg bad fængslet om at oplyse om fængslet har informationsmateriale til de indsatte om de generelle tilbud om undervisning mv. som fængslet har.

Jeg bad tillige fængslet om at oplyse om det der er angivet i direktoratets inspektionsrapport (bilag 10) om at skolen skal beskæftige i alt 30 indsatte, fordelt med 15 i produktionsskolen og 15 i dagskolen, og derudover er forpligtet til at have 10 indsatte i gennemsnit på frigang, fortsat er gældende, og i så fald om det kan overholdes i praksis.

Jeg bad desuden om oplysning om hvorvidt det sker at der er venteliste, og om der er mulighed for deltidsundervisning.

Statsfængslet har henvist til vedlagt informationsmateriale. Det består af en folder om skolen der oplyser om mulighederne for undervisning, herunder ved frigang, og en oversigt over dagskolens tilbud.

Statsfængslet har desuden oplyst at beskæftigelsen i skolen fortsat er fordelt med 15 i dagskole og 15 i produktionsskole samt 10 i udgang i form af frigang med henblik på uddannelse. Dagskolen beskæftiger mindst 15 i gennemsnit, hvorimod produktionsskolen har et lavere gennemsnit liggende på 13-14.

Udgang i form af frigang med henblik på uddannelse er blandt andet afhængig af om der er plads på de forskellige uddannelsesinstitutioner, og af misbrugsvurderingen vedrørende den indsatte. Der har ikke igennem de seneste år været problemer med at skaffe pladser til de indsatte. Når antallet af indsatte på frigang i de sidste år har været lavere, skyldes det dels klientellets sammensætning og deraf følgende muligheder for at starte frigang (misbrugsvurdering) og dels at en stor gruppe af indsatte i stedet for frigang starter uddannelse som udstationerede til forskellige af kriminalforsorgens pensioner.

Deltidsundervisning tilbydes i fornødent omfang i fagene dansk, matematik, specialdansk samt dansk for udlændinge. Nyt er FVU (forberedende voksenundervisning) i dansk og matematik som også vil blive tilbudt som deltidsundervisning.

Der er ventelister til undervisning specielt i vinterhalvåret, og det er som følge af dette nødvendigt at prioritere således at de indsatte der har det største behov, tilgodeses først.

Direktoratet har i det hele henholdt sig til statsfængslets oplysninger om informationsmateriale, antal beskæftigede i skolen, antal indsatte på frigang og venteliste og deltidsundervisning.

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at fængslet har udarbejdet informationsmateriale om mulighederne for undervisning under afsoning i fængslet.

Jeg bad tillige fængslet om at oplyse nærmere om motivering af indsatte der har ringe skolekundskaber, til at deltage i undervisning.

Statsfængslet har oplyst at motivering af de indsatte blandt andet sker gennem arbejdsformidlingen i forbindelse med indsættelse. Arbejdsformidlingen varetages af fængslets skole med undervisningslederen som ansvarlig ”arbejdsformidler”.

Alle nyindsatte kommer således til samtale i skolen for at blive arbejdsplaceret, og i hvert enkelt tilfælde bliver skolebaggrund berørt. Er der tale om ringe skolekundskaaber, opfordres den indsatte til at deltage i relevant undervisning. Arbejdsformidlingen er således styrket i retning af en pædagogisk tilgang til den indsatte.

Herudover sker en del af motivationen gennem skolen ved almindelig henvendelse, gennem afdelingspersonalet samt socialrådgiverne i forbindelse med udarbejdelse af handleplaner og gennem arbejdspladsen som også har en daglig kontakt med den indsatte.

Direktoratet har tilsluttet sig fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 4. Lægebetjening mv.

Jeg bad fængslet om at oplyse om adgangen til lægejournalerne på tidspunkter hvor hverken læge eller sygeplejerske er til stede, og hvor der er brug for journalerne, f.eks. i forbindelse med et vagtlægebesøg.

Fængslet har bekræftet at det som udgangspunkt kun er sundhedspersonalet der har adgang til lægejournalerne som er låst inde i lægeværelset. Da der imidlertid ikke er læge/sygeplejerske døgnet rundt, er der i fængslets centralvagt placeret en ekstra nøgle til lægeværelset således at personalet i tilfælde af f.eks. vagtlægebesøg har mulighed for at fremskaffe den indsattes lægejournal.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Det blev under inspektionen oplyst at fængslet arbejdede med at oprette et sundhedsudvalg med deltagelse af læge, ledelse og indsatte. Jeg bad fængslet om at oplyse om sundhedsudvalget var blevet nedsat.

Fængslet har oplyst at de indsatte på grund af generelle klager over læge-/sygeplejerskebetjeningen blev opfordret til at deltage i et sundhedsudvalg. Der blev på baggrund af drøftelser med talsmandsgruppen nedsat et sundhedsudvalg med deltagelse af en afdelingsleder, en eller to indsatte, en læge, en sygeplejerske samt yderligere en repræsentant fra ledelsen. Udvalget skulle beskæftige sig med generelle spørgsmål/klager og indkaldes efter behov og altid når de indsatte fremkom med en dagsorden. Konkrete klager fra indsatte stiles til ledelsen som besvarer disse og/eller henviser den indsatte til at klage til Sundhedsvæsenets Patientklagenævn.

Efter det første møde i februar 2003 fremkom de indsatte med en dagsorden hvorefter der blev afholdt et møde den 18. marts 2003. Spørgsmålet om afholdelsen af nyt møde blev først taget op i sommeren 2003. Det er fængslets vurdering at dette skyldtes at de indsatte der oprindeligt deltog i sundhedsudvalget, ikke længere udstod straf i fængslet. De indsatte valgte imidlertid i sommeren 2003 ny repræsentant til udvalget, og ledelsen opfordrede i forbindelse med afholdelsen af et talsmandsmøde de indsatte til at fremkomme med en dagsorden. Der er efter ønske fra de indsatte afholdt møde i september 2003.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Hvis ”personale” i fængslets ”Praktiske oplysninger om ophold i Statsfængslet ved Sdr. Omme” ikke omfatter sundhedspersonale, anbefalede jeg at fængslet præciserede dette. Hvis det også omfatter sundhedspersonale, gik jeg ud fra at fængslet ville overveje at ændre formuleringen så den svarer til de faktiske forhold i fængslet. Jeg bad om underretning om hvad der skete vedrørende dette spørgsmål.

Fængslet har oplyst at de indsatte altid har mulighed for at komme til at tale med en læge. Fængslet har tillige henvist til at det under et møde den 22. januar 2003 med kriminalforsorgens læger mv. blev besluttet at såvel læger som indsatte skulle have mulighed for at have en bisidder med ved en lægekonsultation. Lægerne gav i forbindelse med mødet til kende, at de ofte fandt behov for at have en sygeplejerske til stede således at denne kunne bevidne det passerede.

Da fængslet i forbindelse med min inspektion blev opmærksom på at der kan opstå fejlfortolkninger i afsnittet om ”sundhed og sygdom” i ovennævnte folder, vil der blive truffet foranstaltninger til at sikre at sådanne ikke i fremtiden vil opstå. Det vil således komme til at fremgå at den indsatte altid har mulighed for at komme til at tale med sundhedspersonalet, dog således at lægerne har ret til at være bistået af en sygeplejerske. En sådan formulering vil efter fængslets opfattelse hindre fejlfortolkninger og hindre at personale fra andre personalegrupper kommer til at deltage i lægekonsultationerne uden at den indsatte ønsker det.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 6.2. El-installationer

Jeg anmodede fængslet om at oplyse om der var sket en udbygning af el-kapaciteten som angivet i bygningsanalysen, eller om der i øvrigt var ændringer i forhold til det heri oplyste.

Fængslet har oplyst at der i forhold til bygningsanalysen fra marts 1998 er sket en udskiftning af hele elinstallationen på afdeling D, elinstallationen på afdeling F øst samt elinstallationen i skolebygningen. Fængslet har ikke med de nuværende økonomiske midler mulighed for at foretage en udskiftning af hele afdelingers elinstallationer, men fængslet vil foretage en løbende udskiftning når større byggeprojekter kræver det, eller der i øvrigt opstår økonomisk mulighed herfor.

Med hensyn til indkøb af energisparende foranstaltninger følger fængslet de muligheder der opstår. I forbindelse med ombygningen af den halvåbne afdeling (D) blev der således installeret sparebrusere, energisparende blandingsbatterier på stuerne, energirigtige toiletter, energisparepærer og hotelsystem med nøgler til de enkelte stuer. I dagligdagen forsøger fængslet at foretage energirigtige investeringer, og alle indkøb foretages med udgangspunkt i dette.

Ligeledes benyttes aftalerne via Statens og Kommunernes Indkøbsservice (SKI), i det omfang det er muligt, og ellers søger man at handle miljørigtigt ved brug af andre leverandører. Det er en del af fængslets overordnede miljøpolitik at vælge energirigtige produkter.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 7. Møde med talsmændene for den halvåbne afdeling

Jeg bad om fængslets (skriftlige) bemærkninger til klagen over at kulturudgangene på den halvåbne afdeling nærmest var indstillet. Jeg bad i den forbindelse fængslet om at oplyse hvor ofte der normalt afvikles kulturudgange på denne afdeling, og hvordan de tilrettelægges.

Fængslet har oplyst at de indsatte på den halvåbne afdeling den 15. november 2002 klagede til direktoratet over at kulturudgangene på afdelingen var blevet inddraget. Fængslet fremkom i skrivelse af 10. januar 2003 med en udtalelse til direktoratet. Af denne udtalelse fremgår at begrundelsen for inddragelse af kulturudgangene var at fængslet under henvisning til pkt. 94, 2. punktum, i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 19 af 28. februar 2002 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner, henregnede disse under luksusprægede udgange idet der var tale om ture til Randers Regnskov og Kattegatcentret. I skrivelse af 21. januar 2003 meddelte direktoratet at ture til

ovenstående udflugtsmål ikke kunne antages at være luksusprægede, og at afslag på sådanne udflugter således kun kunne meddeles ud fra retshåndhævelsessensyn og/eller misbrugsrisiko. Fængslet genoptog herefter kulturudgange med følgende afviklede program:

Den 15. februar 2003: Silkeborg Aqua Ferskvands Akvarium

Den 2. marts 2003: Kattegatcentret i Grenå

Den 23. marts 2003: Strandtur med henblik på at se på bunkers

Den 18. april 2003: Odense Zoo

Den 4. maj 2003: Randers Regnskov

Den 25. maj 2003: Vandretur

Den 28. juni 2003: Søbysø

Den 10. juni 2003: Biograftur

Den 13. juli 2003: Søbysø

Den 27. juli 2003: Besættelsessamlingen i Grindsted

Den 17. august 2003: Skarrildhus, vandretur

Den 24. august 2003: Skjern Enge, vandretur

For så vidt angår tilrettelæggelse af kulturudgangene har fængslet oplyst at denne foregår i samarbejde med talsmændene på afdelingen. Der bliver herefter opsat opslag på opslagstavlerne hvor de indsatte har mulighed for at tilmelde sig. Fængslet har i den forbindelse oplyst at afdelingen så vidt muligt forsøger at planlægge kulturudgange for tre måneder ad gangen, men hen over sommeren har der været tale om mere spontane arrangementer afhængig af bl.a. vejret, foreslået af såvel talsmændene på afdelingen som afdelingens personale.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 8. Møde med talsmanden for kontraktafdelingen

Talsmanden klagede over at arbejdet med køkkenrengøring mv. på kontraktafdelingen ikke udløser kompetencetillæg som normalt gives efter tre måneders beskæftigelse i samme funktion eller ved kvalificeret faglig baggrund. Talsmanden oplyste at de indsatte på den narkofri afdeling under Statsfængslet i Horsens i modsætning til de indsatte på kontraktafdelingen i Statsfængslet ved Sdr. Omme modtager kompetencetillæg. Han oplyste videre at han havde fået oplyst at beslutningen om at de indsatte ikke skal have kompetencetillæg, var truffet af Direktoratet for Kriminalforsorgen. Fængselsinspektøren var ikke bekendt med problemstillingen, og jeg bad derfor direktoratet om at oplyse om det er korrekt at der var truffet afgørelse af direktoratet om spørgsmålet. I givet fald bad jeg om en kopi af afgørelsen med direktoratets eventuelle supplerende bemærkninger. I benægtende fald bad jeg om fængslets og direktoratets bemærkninger til klagen.

Fængslet har oplyst at de indsatte på afdeling H har en beskæftigelsespligt der er mere vidtgående end beskæftigelsespligten i det øvrige fængsel. Dette følger af den kontrakt som indgås ved indsættelse på afdelingen. Ordningen er begrundet i ønsket om via kontinuerlige aktiviteter at støtte den indsatte i at holde sig stoffri. Der indgår således en række også mere hobby- eller fritidsbetonede aktiviteter i afdelingens beskæftigelsestilbud. Der er derimod ikke tale om tilbud der umiddelbart er kompetencegivende. Ordningen fremgår af afdelingens koncept der er godkendt i direktoratet. Fængslet har vedlagt kopi af konceptets punkt 9 om selvforvaltning. Det fremgår heraf at selvforvaltningen på kontraktafdelingen foregår kollektivt, og at rengøring af fællesarealer og kontorer således fordeles ligeligt mellem de indsatte på afdelingen.

Direktoratet har vedlagt kopi af reglementet for Kontraktafdelingen ved Statsfængslet ved Sdr. Omme fra 1997. Heri beskrives reglerne for de indsatte på kontraktafdelingen, og det fremgår udtrykkeligt af s. 23 at der ikke kan opnås kompetencetillæg på denne afdeling (for rengøring mv.) Direktoratet har endvidere vedlagt kopi af direktoratets skrivelse af 8. december 1997. Heraf fremgår at direktoratet ikke har haft bemærkninger til reglerne og folderen vedrørende afdelingen.

Som følge af at beskæftigelsen på kontraktafdelingen overordnet har et behandlingsmæssigt formål, har direktoratet ingen bemærkninger til at aflønningen sker som beskrevet. Direktoratet vil være opmærksom på problemstillingen i forbindelse med evalueringen af kriminalforsorgens kontraktafdelinger. Direktoratet har herom henvist til det anførte under punkt 9.7.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 9.2. Euforiserende stoffer mv.

Det fremgår af fængslets resultatkontrakt at fængslet skulle fortsætte arbejdet med at nedbringe indsmugling af, handel med og brug af narko og vurdere effekten af indsatsen i år 2002. Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvad arbejdet med at nedbringe anvendelse af stoffer havde bestået i. Jeg anmodede tillige om oplysning om resultatet af fængslets vurdering af effekten.

Fængslet har oplyst at flere aktiviteter medvirker til at nedbringe anvendelsen af stoffer. Det er hele tiden fængslets ambition at kombinere den ordens- og sikkerhedsmæssige indsats med en mere behandlingsorienteret og motiverende indsats.

I forlængelse heraf er der sat ind på flere områder, hvor den ordens- og sikkerhedsmæssige indsats har fyldt mest i det sidste år.

Fængslet har imidlertid fortsat et ønske om at videreudvikle kontraktafdelingen så der bliver tale om en egentlig behandlingsafdeling, hvilket ønske direktoratet er opmærksom på. Fængslet har også gennemført fritidsaktiviteter som vurderes at have en gavnlig effekt på misbruget, herunder har der været gennemført en sommeridrætsskole med et rigtig godt resultat. Fængslet har endvidere et ønske om at etablere et egentligt idrætsprojekt hvilket ønske direktoratet også er opmærksom på.

Over for den enkelte misbruger arbejder fængslet via handleplanerne på at motivere til behandling enten uden for kriminalforsorgens regi eller via kontraktafdeling eller kontrakt pension.

På det ordens- og sikkerhedsmæssige område har fængslet fokus på indsmugling af narkotika mv. fra offentligt tilgængeligt område og indsmugling via besøg.

Direktoratet har udtalt at direktoratet er enig i de tiltag som statsfængslet har gennemført for at nedbringe de indsattes brug af narkotika.

Jeg har noteret mig det oplyste.

For så vidt angår min henvisning under dette punkt til spørgsmålet om hvordan fængslet håndterer og eventuelt forebygger problemer med afhængighedsforhold mellem de indsatte på grund af stoffer, har fængslet oplyst at fængslets grundlæggende holdning er at afhængighed mellem indsatte på grund af stoffer skal bekæmpes. Det er ligeledes fængslets opfattelse at den svage part i afhængighedsforholdet i videst muligt omfang skal hjælpes. Fængslets ambition i disse sager er derfor at finde bagmændene frem for alene ”de små fisk” og i videst muligt omfang at reagere med behandlingstilbud over for misbrugere frem for med disciplinære midler.

Fængslets personale er opmærksom på ovenstående og iagttager de indsattes adfærd i lyset heraf. De personer der afgør disciplinærsager, er ligeledes helt opmærksomme herpå hvorfor der ofte gøres en indsats forud for en disciplinærsags afgørelse for at afdække eventuelle behandlingsbehov/motivation og lignende, ligesom mistanke om bagmandsvirksomhed søges afklaret.

Det er fængslets opfattelse at beslutningen om at låse de indsatte inde om natten har en positiv effekt med hensyn til at forebygge afhængighedsforhold mellem de indsatte på grund af stoffer.

Direktoratet har udtalt at direktoratet er enig i den politik som statsfængslet har anlagt. Gældende for hele området vil direktoratet i de kommende år sætte fokus på bekæmpelsen af narkotika i fængslerne og begrænsning af trusler og vold mod personalet.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste.

Ad punkt 9.5. Besøg

På grund af ønske fra de indsatte om at besøg kan foregå på stuerne, var det aftalt at fængslet over en tid foretog afstemninger herom og på grundlag heraf tog stilling til anmodningen. Jeg bad om oplysning om over hvor lang tid og hvor ofte disse afstemninger skulle foregå, samt om underretning om resultatet af fængslets overvejelser i den anledning.

Statsfængslet har oplyst at talsmandsgruppen og ledelsen har aftalt at der på afdelingerne over en periode på ca. et år kan foregå op til tre afstemninger vedrørende besøg på afdelingerne. Statsfængslet har i den forbindelse oplyst at der i januar 2003 var flertal imod at iværksætte besøg på afdelingerne. På denne baggrund har statsfængslet valgt ikke at iværksætte besøg på afdelingerne. De indsatte bestemmer selv hvornår den næste afstemning skal foregå.

Statsfængslet har endvidere oplyst at de indsatte igennem fællestalsmanden har fremsat ønske om udvidelse af udearealet omkring besøgsafdelingen hvilket der fra statsfængslets side er meddelt tilladelse til. Dette mener statsfængslet endvidere indikerer at de indsatte fortsat ønsker besøg i eksterne lokaler.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg anmodede om en kopi af den folder der udleveres til de besøgende, og hvori de besøgende efter det oplyste gøres opmærksom på at de har ansvaret for børnene under besøget og f.eks. ikke må lukke børnene ud i fællesrummet alene.

Fængslet har vedlagt en kopi af folderen.

Jeg har noteret mig indholdet af denne folder.

Jeg bad fængslet oplyse hvordan den vejledning af indsatte som skal finde sted efter pkt. 19 i besøgsvejledningen med hensyn til vigtigheden af at holde øje med børnene uanset om besøg afvikles i besøgsafdeling eller opholdsafdeling, foregår. Jeg bad tillige fængslet om at overveje at oplyse om denne opsynspligt i de interne regler. Jeg bad om underretning om resultatet af disse overvejelser.

Statsfængslet har oplyst at fængslet ikke hidtil har haft problemer med manglende opsyn med besøgende børn, men at man vil indføje oplysning om opsynspligt i de interne regler og oplyse herom på informationsmødet for nyindsatte.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 9.7. Særligt om forholdene på kontraktafdelingen

Jeg bad om underretning om resultatet af den evaluering af erfaringerne med at undvære en supervisor på kontraktafdelingen som ville blive foretaget udgangen af 2003.

Statsfængslet har oplyst at fængslet er blevet anmodet om at indgå i en centralt styret evaluering af kriminalforsorgens kontraktafdelinger på landsplan. Da der således er taget initiativ til en central evaluering af kontraktfængselsafdelingen, henviser statsfængslet til denne.

Direktoratet har oplyst at det endnu ikke kan siges hvornår den centrale evaluering af kontraktfængselsafdelingerne iværksættes. Det er derfor telefonisk aftalt med statsfængslet at statsfængslet iværksætter en intern evaluering af nedlæggelsen af supervisorstillingen. Det blev aftalt at denne evalueringen skulle foreligge inden udgangen af 2003. Direktoratet vil underrette mig om resultatet af evalueringen.

Jeg afventer denne underretning om resultatet af fængslets interne evaluering. Jeg beder endvidere direktoratet om at underrette mig når den centrale evaluering iværksættes, og om hvornår den forventes at være afsluttet.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse om der normalt er ledige pladser på kontraktafdelingen, og i givet fald hvor mange ledige pladser der gennemsnitligt er tale om.

Fængslet har oplyst at der normalt er ledige pladser på kontraktafdelingen. I år 2002 har der gennemsnitligt været en belægning på 76%, hvilket svarer til 3,6 ledige pladser. I år 2003 har belægningen frem til den 1. august været på 81%, hvilket svarer til 2,8 ledige pladser.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 11.1.1. Lidt om sagerne (disciplinærsager)

Jeg bad direktoratet om at oplyse nærmere om anvendelsen af den elektroniske blanket for sen hjemkomst/vilkårsovertrædelse og vedlægge en udskrift af blanketten.

Direktoratet har oplyst at det skyldes en fejl at der tidligere i klientsystemet i skærm-billedet for bødeforlæg har været et faneblad for valg af ”for sen hjemkomst eller vilkårsovertrædelse”. Fanebladet er nu fjernet fra modulet bødeforlæg/advarsel.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvorfor netop fire nærmere angivne sager om overførsel og/eller udelukkelse fra fællesskab – og kun disse sager – var anset som disciplinærsager (nr. 499, 506, 508 og 513).

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”Fængslet har oplyst, at fængslet den 28. januar 2003 blev bedt om at udlåne rapportmaterialer vedrørende sager om:

1. Anvendelse af disciplinærstraf eller andre reaktioner som følge af disciplinært forhold, hvor der har været afholdt forhør i sagen.
2. Ikendelse af advarsel eller bøde efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6.
3. Overførsel til lukket fængsel, halvåben afdeling eller arresthus.
4. Udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdslovens § 63.
5. Anbringelse i observationscelle.

Fængslet har videre oplyst, at udvælgelsen skulle ske indenfor perioden 1. august 2002 til 18. december 2002, dog maksimum de seneste 10 sager indenfor hver kategori. Udlånet af sagerne skulle være ekspederet den 29. januar 2003 ved afslutning af ombudsmandens inspektion i fængslet.

Fængslet har desuden oplyst, at udvælgelsen af sager under pkt. 1 og 2, er sket ud fra forhørsprotokollen. Der er således tale om de seneste 10 sager af hver kategori indenfor den afgrænsede periode.

Udvælgelsen af sager under pkt. 3, er sket ud fra de skemaer, som bliver udfærdiget i forbindelse med overførsel med henblik på indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Udvælgelsen af sager under pkt. 4 og 5, er sket ud fra de rapporter, som bliver udfærdiget i forbindelse med henholdsvis udelukkelse fra fællesskab og anbringelse i observationscelle.

Fængslet har videre bl.a. oplyst, at fængslet fra ikrafttrædelse af bekendtgørelse nr. 572 af 5. juli 2002 om anbringelse og overførsel af personer

og indtil der forelå et gennemarbejdet nyt koncept på området, har valgt at behandle sager om overførsel efter reglerne i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse. Fængslet har oplyst, at der ikke i de omtalte sager er sket begrænsning i aktindsigten efter forvaltningslovens § 15, fordi fængslet fandt, at dette gav de indsatte en ikke uacceptabel merretssikkerhed i forhold til de ændrede regler. Fængslet har videre oplyst, at fængslet siden starten af 2003 har haft et gennemarbejdet koncept, således at alle rene sager om overførsel behandles efter reglerne i bekendtgørelse nr. 572 af 5. juli 2002. Fængslet har oplyst, at når sagerne med allokeringensnumrene 506 og 508 er behandlet som disciplinærsager, skyldes det således ovenstående.

Fængslet har desuden oplyst, at sagerne med allokeringensnumrene 499 og 513, er behandlet som disciplinærsager, fordi de som udgangspunkt har haft et indhold, der kunne resultere i en disciplinærstraf. I sag nr. 499 har fængslet oplyst, at der var tale om, at en indsat var fundet i besiddelse af hash, pesolavægt og brunt pulver. I sag nr. 513 har fængslet oplyst, at der var tale om en indsat, som ikke ønskede at opfylde beskæftigelsespligten, og som i forbindelse med afhøringen optræder truende overfor forhørsleder og vidne. Sagerne er behandlet efter reglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsen, fordi fængslet ikke har haft et gennemarbejdet koncept, som afløsning for bekendtgørelse nr. 383 af 17. maj 2001, § 3, hvor sager om udelukkelse fra fællesskab skulle behandles efter reglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9. Fængslet har fundet, at de indsatte, indtil der var udarbejdet et nyt koncept for behandlingen af sagerne, har haft en større retssikkerhed end efter den nye bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002. Når sagerne med allokeringensnumrene 499 og 513 er behandlet som disciplinærsager, skyldes det ifølge fængslet, således ovenstående.

Fængslet har desuden oplyst, at i det omfang ombudsmanden finder, at det er nødvendigt at modtage 10 sager, der alene omhandler forhold, som kan pådømmes efter reglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsen, vil fængslet fremsende disse.

Til sidste led i ombudsmandens spørgsmål om, hvorfor kun disse sager er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsen, har fængslet anført, at alle andre sager om overførsel og udelukkelse fra fællesskab også er behandlet efter reglerne om disciplinærsager, indtil fængslets nye koncept var færdigt.

Direktoratet kan henholde sig til det, som fængslet har oplyst om, at de pågældende 4 sager om overførsel og udelukkelse fra fællesskab m.m. er behandlet efter reglerne i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse, det vil sige, at der har været afholdt forhør i sagerne. Direktoratet henviser i den forbindelse til, at der i 3 af

sagerne er tale om 'blandede sager', hvor de nye sagsbehandlingsregler i henholdsvis bekendtgørelse nr. 572 af 5. juli 2002 om anbringelse og overførsel m.v. og bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002 om udelukkelse fra fællesskab m.v. ikke finder anvendelse. For så vidt angår den sidste 'rene sag' er direktoratet enig med fængslet i, at den oprindelige forseelses karakter (tilsidesættelse af beskæftigelsespligten) kunne resultere i disciplinærstraf og dermed er behandlet ved afholdelse af forhør.

Direktoratet er endvidere enig med fængslet i, at såfremt ombudsmanden finder det nødvendigt at modtage 10 sager, der alene omhandler forhold, som kan pådømmes (rettelig: er pådømt) efter reglerne i disciplinærstraf-bekendtgørelsen, vil yderligere 4 sager blive fremsendt.

Direktoratet skal om baggrunden for, at kun de pågældende 4 sager af fængslet er anset som disciplinærsager, det vil sige som fængslet har fremsendt til ombudsmanden som disciplinærsager, oplyse, at dette skyldtes, at ombudsmanden kun ønskede at modtage de seneste 10 sager, hvor der havde været afholdt forhør indenfor den afgrænsede periode. De andre sager om overførsel og udelukkelse fra fællesskab, hvor der også har været afholdt forhør, jf. pkt. 11.2. og 11.3. er ifølge telefonisk oplysning fra fængslet den 3. november 2003 afgjort før de 10 forhørssager, som ombudsmanden har fået til gennemsyn."

Til det som direktoratet har anført i sidste afsnit, bemærker jeg at sag nr. 512 som jeg har modtaget (udelukkende) som en overførselssag, er behandlet ved forhør den 4. december 2002, og at sag nr. 531 som jeg har modtaget (udelukkende) som en sag om udelukkelse fra fællesskab, er behandlet ved forhør den 18. december 2002. Disse to sager er således ikke afgjort før de 10 disciplinærsager som blev afgjort ved forhør i perioden mellem den 2. og 16. december 2002. Efter omstændighederne foretager jeg mig dog ikke mere vedrørende dette forhold.

Jeg har i øvrigt noteret mig det oplyste. Det bemærkes at jeg ikke har fundet grundlag for at bede om yderligere sager.

Jeg anmodede endvidere fængslet om at oplyse nærmere om fængslets behandling af sager hvori der kan være tvivl om hvilke(n) afgørelse(r) der vil blive truffet, herunder om der eventuelt er tale om en "blandet" sag, og sager som under behandlingen skif-

ter karakter, efter ikrafttrædelsen af bekendtgørelse nr. 572 og 574 som var nærmere omtalt i pkt. 11.2. og 11.3.

Fængslet har oplyst at alle sager indtil januar 2003 blev behandlet som blandede sager, forstået således at indsatte blev givet størst mulig retssikkerhed i forbindelse med sagsbehandlingen ved at have samme rettigheder som i disciplinærsager.

Fængslet har efter januar 2003 behandlet sager om overførsel efter § 25 i lov om fuldbyrdelse af straf mv. og bekendtgørelse nr. 572 af 5. juli 2002 om anbringelse og overførsel af personer – og sager om udelukkelse fra fællesskab efter § 63 i lov om fuldbyrdelse af straf mv. og bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002.

Hvis der ved starten er tvivl om hvilken form for afgørelse der vil blive truffet i en sag, vil fængslet starte sagen efter reglerne i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Hvis det under behandlingen af sagen viser sig, at sagen vil munde ud i overførsel, bliver den behandlet efter reglerne i bekendtgørelse nr. 572 af 5. juli 2002 om anbringelse og overførsel af personer. Fængslet har i flere situationer hvor der kan være tvivl om udfaldet af sagen, valgt at hensætte den indsatte i forhørselle, herunder orientere vedkommende om at han mistænkes for:

1. Handel og/eller besiddelse med/af euforiserende stoffer og/eller
2. at have udøvet overgreb på medindsatte/personale/andre i institutionen og/eller
3. grovere strafbart forhold og/eller groft disciplinært forhold.

Fængslet har forsøgt at undersøge de faktiske forhold inden den indsatte enten afhøres eller gives mulighed for at udtale sig, og inden der træffes beslutning.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Med den bemærkning at jeg går ud fra at der kun sker anbringelse i forhørselle hvis betingelser herfor er opfyldte, har jeg noteret mig det oplyste.

Til fængslets orientering oplyste jeg at jeg i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør havde bedt direktoratet om en udtalelse vedrørende de overvejelser som direktoratet måtte have gjort sig vedrørende vejledning af institutionerne om behandlingen af sager hvori der kan være tvivl om hvilken sagstype der er tale om, herunder om der er tale om en "blandet sag" og sager som under behandlingen skifter karakter. Jeg havde endvidere bedt direktoratet om at oplyse hvilke overvejelser direktoratet havde gjort sig med henblik på at sikre at institutionerne overholder/følger det regelsæt der viser sig at være gældende for den behandlede sag, herunder sager der skifter karakter under behandlingen. Videre havde jeg bedt direktoratet oplyse om direktoratet havde overvejet at oprette et særskilt elektronisk paradigme til behandling af sager om overførsel (og udelukkelse fra fællesskab), hvori der tages højde for at sagen under behandlingen kan skifte karakter.

Som opfølgning herpå kan jeg oplyse at direktoratet i en udtalelse af 1. september 2003 har anført følgende:

"Direktoratet kan oplyse at lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven medførte konsekvensændringer i en række bekendtgørelser, heriblandt bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab.

De nye bekendtgørelser blev udsendt til institutionerne den 5. juli 2002 med en følgeskrivelse. I afsnit 2 i skrivelsen er der gjort rede for ændringen af forvaltningsloven og Justitsministerens besvarelse af spørgsmålet fra Retsudvalget af 26. marts 2002 vedrørende fængselsinspektørens brev af 25. marts 2003 om 'blandede sager' er gengivet. Spørgsmålet om mer-offentlighed er også omtalt.

Skrivelsen af 5. juli 2003 [skal være 2002; min bemærkning], hvortil direktoratet kan henholde sig, er vedlagt som bilag."

I en opfølgingsrapport vedrørende denne inspektion har jeg bl.a. anført at jeg ved min anmodning til direktoratet om oplysning om vejledning af institutionerne sigtede til vejledning med hensyn til selve sagsbehandlingen af disse sager – hvad institutionerne skal gøre hvis de er i tvivl om hvilken sagstype der er tale om, eller hvis sagen under behandlingen skifter karakter. Da der nu findes et særskilt modul til behand-

lingen af sager om udelukkelse fra fællesskab, og da direktoratet i sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm har oplyst at der i efteråret 2003 blev undervist i brugen af modulet på institutionerne, har jeg meddelt at jeg ikke foretager mig mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 11.1.3. Forhørscelleanbringelse

Jeg gik ud fra at der i sagen med nr. 516 var tale om forhørscelleanbringelse og ikke midlertidig udelukkelse fra fællesskab, men jeg anmodede dog fængslet om at oplyse om det var en korrekt antagelse.

Fængslet har bekræftet at der i sagen er sket forhørscelleanbringelse. En fejl i det elektroniske klientsystem har medført at det ikke har været muligt at anvende korrekt markering. Fængslet har oplyst at fængslet indtil fejlen er rettet, vil anvende fængslets tidligere anvendte blanket.

Jeg har noteret mig det oplyste. Jeg går ud fra at fejlen nu er rettet, men for en ordens skyld beder jeg om oplysning herom.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvorfor det var nødvendigt at anbringe de indsatte i den netop nævnte sag (nr. 516) og tre øvrige sager (nr. 510, 524 og 525) i forhørscelle, og om det var nødvendigt at forhørscelleanbringelsen i alle tilfælde varede frem til forhøret.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”Fængslet har om hver af sagerne supplerende oplyst følgende:

- Sag nr. 510: Den indsatte stue blev undersøgt, mens den pågældende var anbragt i forhørscelle. Der blev afholdt forhør samme dag som undersøgelsen havde fundet sted (den 5. december 2002).

- Sag nr. 516: Også i denne sag blev den indsattes opholdsrum undersøgt, mens den pågældende var anbragt i forhørs-celle (den 6. december 2002). Forhøret blev afholdt efter weekenden (den 9. december 2002).
- Sag nr. 524: Blandt andet på grund af at den pågældende tidligere flere gange havde overtrådt reglerne, indgik stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt sagen igen skulle afgøres med en disciplinærstraf eller med overførsel, i de overvejelser, der fandt sted, mens den pågældende var anbragt i forhørs-celle.
- Sag nr. 525: Den indsattes opholdsrum blev undersøgt, mens den pågældende var anbragt i forhørs-celle (den 13. december 2002). Forhøret blev afholdt den 16. december 2002. Ved undersøgelsen opstod der tvivl om ejerforholdet til forskellige genstande, som begrundede, at fængslet anvendte fortsat anbringelse i forhørs-celle, indtil det kunne afdækkes i forbindelse med forhøret.

Fængslet har oplyst, at undersøgelserne af de pågældendes stuer er sket 'med henblik på eftersøgning af eventuelle ulovlige genstande, dette ud fra en betragtning om, at den indsatte bør have mulighed for at få samlet alle eventuelle ulovligheder i en afgørelse.'

Direktoratet finder det herefter ikke godtgjort, at de anførte undersøgelser har været nødvendige af hensyn til gennemførelsen af det *påsigtede* forhold, der ikke vedrørte besiddelse af ulovlige genstande eller havde relation til dette, ligesom det i den sag, hvor der ikke fandt yderligere undersøgelse sted (i sag nr. 524), ikke har været grundlag for anbringelsen i forhørs-celle, men derimod formentlig for (midlertidig) udelukkelse fra fællesskab.

Direktoratet har meddelt fængslet, at det er beklageligt, at der i de anførte sager med den anførte begrundelse blev truffet beslutning om anbringelse i forhørs-celle."

Jeg er enig i at det er beklageligt at der med de anførte begrundelser skete forhørs-celleanbringelse i sagerne. Jeg har noteret mig at direktoratet har gjort fængslet bekendt med direktoratets opfattelse.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvorvidt de indsatte i to nævnte tilfælde (nr. 510 og 525) tillige fik lejlighed til at udtale sig, og om der i de øvrige tilfælde hvor der skete forhørs-celleanbringelse (nr. 499, 514, 515, 516 og 524), blev forholdt i overensstemmelse med disciplinærstrafbekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Fængslet har oplyst at alle indsatte der anbringes i forhørscele, mundtligt bliver orienteret om deres rettigheder og om årsagen til anbringelsen og gives mulighed for at udtale sig. Det må derfor forudsættes at dette også er sket i de nævnte konkrete sager. Fængslet beklager at det ikke fremgår af materialet at de indsatte har fået en sådan orientering og haft adgang til at udtale sig.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets udtalelse, herunder beklagelsen af at der ikke er gjort notat om overholdelsen af § 3, stk. 3.

Jeg har noteret mig det oplyste.

11.1.4. Sagsbehandlingstiden

Jeg bad fængslet om at oplyse hvorfor der i et konkret tilfælde (nr. 520) gik 16 dage fra den indsatte tilbagekomst efter udeblivelse i forbindelse med udgang til der blev udfærdiget et forlæg til den indsatte.

Fængslet har oplyst at den indsatte efter udeblivelse fra udgang vendte tilbage til fængslet den 25. november 2002 og fik forelagt et ”sanktionsforlæg” den 27. november 2002. Grunden til at forlægget først blev ”vedtaget” af den indsatte den 11. december 2002, uanset at den indsatte straks var indforstået med at modtage en advarsel, var at den indsatte var uenig i spørgsmålet om hvor lang udgangskarantæne der skulle fastsættes. Afdelingslederen undersøgte herefter sagen grundigere og havde den 11. december 2002 en ny samtale med den indsatte. Afdelingslederen gav herefter den indsatte medhold i at normalreaktionen i sådanne sager er udgangskarantæne i fire måneder. Den indsatte valgte herefter at modtage den samlede afgørelse. Sagen blev fremskyndet så meget som muligt.

Direktoratet har henholdt sig hertil. Direktoratet her i den forbindelse henvist til det under punkt 11.1.1. oplyste hvorefter det beror på en fejl at man tidligere i klientsystemet har kunnet afgøre en sag vedrørende for sen hjemkomst eller vilkårsovertræ-

delse (i forbindelse med udgang) med bødeforlæg. Fanebladet er nu fjernet fra modulet bødeforelæg/advarsel.

Jeg har noteret mig det oplyste om at den indsatte fik forelagt et forlæg den 27. november 2002 hvilket ikke fremgik af forlægget af 11. december 2002 eller de øvrige oplysninger som jeg modtog vedrørende denne sag, og at den indsatte var indforstået med at modtage et nyt forlæg (i stedet for at få afholdt forhør) hvis længden af udgangskarantænen blev ændret til fire måneder hvilket skete.

Ad punkt 11.1.9.1. Protokollen

Når der bortses fra sag nr. 512 der indgik i de sager som jeg modtog om overførsel, manglede der imellem de sager som jeg havde modtaget, sager med nr. 518, 511, 507, 505, 504, 503, 502, 501, 500 og 498. Jeg bad fængslet om at oplyse hvad de nævnte sager drejer sig om. Hvis der blandt disse rapporter var rapporter inden for hver af de to kategorier af disciplinærsager forud for varslingen, bad jeg fængslet om at sende mig kopi af de rapporter som manglede for at der er tale om fremsendelse af de seneste 10 sager inden for hver kategori af disciplinærsager, og oplyse hvorfor jeg ikke havde modtaget disse rapporter sammen med de øvrige rapporter.

Fængslet har oplyst at en sag (nr. 515) angår et forhør den 6. december 2002. Sagen er overset idet den burde være udlånt i forbindelse med min inspektion. Fængslet beklager dette og har vedlagt kopi af sagen.

Fængslet har videre oplyst at de sagsnumre som jeg i øvrigt nævner, svarer til forhørsprotokol nr. 5120-5124, 5134 og 5136. Disse sager er alle afgjort uden afholdelse af forhør. Fængslet har i den forbindelse bemærket at sagerne med forhørsprotokol-numrene 5137-5140, 5142-43 og 5145-48 er de 10 sager af denne kategori som er fremsendt til mig. Forhørsprotokolnumrene 5141 og 5144 omhandler sager hvor der har været afholdt forhør.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Sag nr. 515 er indgået i min gennemgang idet fængslet allerede den 28. maj 2003 (efter afgivelse af den foreløbige rapport) fremsendte denne sag, jf. s. 80-81 i den endelige rapport, og er heller ikke nævnt i min opremsning af sager. Jeg har noteret mig at de sager som jeg remsede op, alle er afgjort uden afholdelse af forhør, og tidsmæssigt ligger længere tilbage end de sager som jeg har modtaget.

Jeg bad fængslet om at oplyse om der sker paginering af de udskrifter der indsættes i forhørsprotokollen, og i givet fald sende mig kopi af et forhørsnotat til illustration heraf.

Fængslet har beklaget at anvisningerne om paginering ikke har været overholdt. Dette er blevet rettet så der nu forholdes i overensstemmelse med disciplinærvejledningens pkt. 10.

Direktoratet har noteret sig dette.

Jeg er enig med fængslet i at det er beklageligt at der ikke er sket paginering i overensstemmelse med disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Også jeg har noteret mig at der nu sker en sådan paginering.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør har direktoratet i en udtalelse af 1. september 2003 bekræftet at de formkrav der følger af disciplinærstrafbekendtgørelsen og disciplinærstrafvejledningen, fortsat er gældende – også ved anvendelsen af klientsystemets forhørsdel. Der gælder således fortsat et krav om at forhør opbevares i en forhørsprotokol med fortløbende paginering, og at forhøret underskrives af forhørslederen. Direktoratet har i samme udtalelse oplyst at det ikke er muligt efterfølgende at ændre i et forhørsnotat der er udfærdiget i klientsystemet. Hvis der konstateres fejl i et forhørsnotat der er afsluttet og gemt, må der derfor gøres et notat herom i personjournalen, og dette notat bør printes ud og opbevares sammen med forhørsudskriften i protokollen. Jeg har på denne baggrund bedt direk-

toratet om at oplyse om kravet i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10 om markering med en lodret streg når en side i notatet ikke udfyldes helt, fortsat er gældende.

Når jeg har modtaget svar fra direktoratet, vil jeg orientere fængslet herom.

Ad punkt 11.1.9.2. Indholdet af notatet

Som opfølgning på min orientering om at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Hillerød havde bedt direktoratet om at oplyse hvorfor det i § 6-sagerne efter direktoratets opfattelse er mest hensigtsmæssigt at nævne straffuldbyrdelseslovens § 67 i sammenhæng med henvisningen til det faktiske grundlag, kan jeg oplyse at direktoratet i brev af 11. juli 2003 har anført følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at hjemmelsgrundlaget for ikendelse af disciplinærstraf bør anføres i forbindelse med sigtelsen for at gøre det klart for den indsatte, hvorfor han sigtes. Der henvises til princippet i retsplejelovens § 831, stk. 1, nr. 3, hvorefter det eller de lovbud, i henhold til hvilke påstand om straf agtes nedlagt, bør angives i et anklageskrift.”

Jeg har meddelt at jeg ikke foretager mig mere vedrørende dette spørgsmål ud over at bemærke at det efter min opfattelse principielt er forkert at anføre at en indsat sigtes for overtrædelse af en bestemmelse som ikke kan overtrædes, men udelukkende indeholder retsgrundlaget for ikendelse af straffen – også selv om de(n) overtrådte bestemmelse(r) anføres i umiddelbar tilknytning hertil.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvorvidt fængslet havde overvejet om to nærmere angivne sager hvor der var oplysning om konfiskation af en mobiltelefon, var omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, nr. 4 (sag nr. 523 – et bødeforlæg, og sag nr. 515 – en forhørssag).

Fængslet har oplyst at spørgsmålet i en af sagerne ikke blev overvejet fordi sagen blev behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6. I det andet tilfælde var der

tale om en Nokia 3310 hvis værdi er så lav at fængslet vurderede at værdien ikke oversteg en ugeløn.

Direktoratet har anført følgende:

” ...

Det fremgår af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 3 – der gælder, uanset om sagen har været afgjort efter bekendtgørelsens § 6 eller 7 – at der i notatet skal være oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Direktoratet har meddelt fængslet, at det på den baggrund er beklageligt, at fængslet i det førstnævnte tilfælde ikke har overvejet, om der var tale om en afgørelse omfattet af straffuldbyrdslovens § 112, nr. 4 og gjort notat herom, ligesom det er beklageligt, at der ikke i det andet tilfælde er gjort notat om den (lave) værdi af den konfiskerede mobiltelefon.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Sønderborg har direktoratet i brev af 30. september 2003 oplyst at det er besluttet at udbygge klientsystemets forhørsdel således at der ved konfiskation skal tages stilling til om den konfiskerede genstand har en værdi der overstiger en uges vederlag. Hvis denne mulighed vælges, vil der på udskriften blive stemplet en vejledning til den indsatte om adgangen til domstolsprøvelse efter straffuldbyrdslovens § 112. Udbygningen vil komme med i en senere version af klientsystemet.

Ad punkt 11.1.10. Begrundelse

Jeg gik ud fra at fængslet fremover med henblik på overholdelse af pkt. 9, 2. pind, i disciplinærstrafvejledningen hvorefter bevisbedømmelsen bør angives i forbindelse med angivelse af de bestemmelser som den indsatte anses for at have overtrådt, i alle tilfælde ville anføre (gentage) den bestemmelse som anses for overtrådt, i afsnittet om bevisbedømmelsen i forhørsmodul i klientsystemet i de konkrete sager. Jeg gik

endvidere ud fra at direktoratet ville overveje om der burde ske en ændring eller præcisering af forhørsdelen i klientsystemet (eller af vejledningen).

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

” ...

Direktoratet kan oplyse ombudsmanden om, at forhørsmodulet i Klient-systemet af praktiske og pædagogiske grunde er opbygget i faneblade. Den overordnede hensigt er, at forhørslederen på en og samme tid påmindes om forskriftsmæssige krav, der er til et forhør, og tvinges til at følge en bestemt systematik i forhøret.

Systematikken er, at forhørslederen efter at 'retten er sat' og den indsatte er informeret om sine rettigheder, fremlægger sagen for den indsatte og får dennes kommentarer hertil. På baggrund af sagsfremstillingen og partshøringen af den indsatte foretager forhørslederen herefter en bevisbedømmelse, som leder frem til en afgørelse om, hvilke bestemmelser, *det findes bevist*, at den indsatte har overtrådt. Disse bestemmelser angives på fanebladet 'Afgørelse'. Efter afgørelsen følger begrundelsen for den valgte sanktion.

I den endelige udskrift står bevisbedømmelsen og afgørelsen umiddelbart efter hinanden, hvilket efter direktoratets opfattelse er tilstrækkeligt til at opfylde det anførte i disciplinærstrafvejledningens punkt 9, 2. pind. At bevisbedømmelsen og afgørelsen i udskriften står under to forskellige overskrifter, skyldes de pædagogiske hensyn, der ligger til grund for fanebladssystemet og giver ikke direktoratet anledning til en ændret vurdering heraf.

Det er således ikke direktoratets hensigt at ændre Klientsystemet på dette punkt.”

Jeg har noteret mig det oplyste. Selv om vejledningens pkt. 9, 2. pind efter direktoratets opfattelse er opfyldt ved den anvendte fremgangsmåde, går jeg ud fra at direktoratet vil overveje at ændre (tilpasse) bestemmelsen ved en eventuel revision af vejledningen.

I en konkret sag hvor den indsatte havde været i besiddelse af chikanerende tegninger af personale mv., blev der truffet afgørelse om at overføre den indsatte til fortsat af-

soning i lukket fængsel efter straffuldbyrdelseslovens § 25, stk. 1, nr. 2. Da straffuldbyrdelseslovens § 25, stk. 1, nr. 2, omhandler besiddelse af euforiserende stoffer, gik jeg ud fra at overførslen rettelig var sket efter § 25, stk. 3, nr. 2, men bad fængslet om at oplyse herom. Ved en fejl angav jeg sagen som sag nr. 506 og ikke sag nr. 508 som er nævnt i samme afsnit i min rapport.

Fængslet har oplyst at sag nr. 508 omhandler besiddelse af tegninger der groft udstiller personer der kan identificeres som medarbejdere på fængslet, og tegninger af henrettelse af en politimand og dennes familie. Fængslet har lagt til grund, at dette er et groft disciplinært forhold og en adfærd som er åbenbart uforenelig med ophold i åbent fængsel. Som anført af mig skulle der have været henvist til straffuldbyrdelseslovens § 25, stk. 3, nr. 2, i afgørelsen og ikke til § 25, stk. 1, nr. 2. Fængslet har beklaget fejlen.

Direktoratet har henvist til det som fængslet har oplyst, herunder fængslets beklagelse af den skete fejl.

Jeg har noteret mig det oplyste og beklager at jeg ved en fejl henviste til sag nr. 506 i stedet for sag nr. 508.

Ad punkt 11.1.11. Strafudmåling

Jeg bad fængslet om at udtale sig om anvendelsen af strafcelle i fire konkrete tilfælde som skete på grund af manglende efterkommelse af personalets anvisninger. Det drejede sig om sagerne med nr. 510 og 524 hvor der var lagt vægt på at den indsatte tidligere var ikendt strafcelle for samme forhold, sag nr. 516 hvor den indsatte fik udløst 3 dages betinget strafcelle som var ikendt ved et forhør den 28. november 2002, og sag nr. 525 hvor der ikke var oplysning om tidligere tilfælde, men blot at der ved udmålingen af straffen var lagt vægt på overtrædelsens art og omfang, jf. straffuldbyrdelseslovens § 70 som omfatter udmåling af varigheden af strafcelle.

I brevet af 19. februar 2004 har direktoratet oplyst at direktoratet samme dag har skrevet således til Statsfængslet ved Sdr. Omme:

”Ombudsmanden bad i sin inspektionsrapport (på side 120) blandt andet statsfængslet om at udtale sig om anvendelsen af strafcelle i relation til bl.a. sagerne med nr. 510 og 524.

Det fremgik af statsfængslets udtalelse af 9. september 2003, at sagerne vedrørte samme indsatte, der den 5. december 2002 blev ikendt strafcelle i fem dage for en overtrædelse, der fandt sted den 4. december 2002, og igen den 10. december 2002 blev ikendt strafcelle i fem dage for en overtrædelse, der fandt sted den 9. december 2002.

Fængslet har om de tidligere overtrædelser oplyst følgende:

1. Den 1. oktober 2002: Ikke mødt på arbejde kl. 7.15 (og ikke sygemeldt)
2. Den 7. oktober 2002: Ikke mødt på arbejde den 4. oktober kl. 7.17 (og ikke sygemeldt)
3. Den 9. oktober 2002: Ikke mødt på arbejde kl. 7.15 (og ikke sygemeldt). Det er i rapporten oplyst, at den indsatte siden den 6. september 2002 er kommet for sent 11 gange
4. Den 16. oktober 2002: Ikke mødt på arbejde kl. 7.15. Han mødte senere, men konstateredes kl. 9.50 sovende. Fængslet traf bestemmelse om, at den indsatte ikke længere skulle beskæftiges på arbejdspladsen (depotet).
5. Den 24. oktober 2002: Indberetning (overtrædelse af anden art)
6. Den 12. november 2002: Ikke mødt til undervisning i skolen
7. Den 21. november 2002: Ikke mødt til undervisning i skolen
8. Den 28. november 2002: Ikke mødt til undervisning i skolen
9. Den 4. december 2002: Ikke mødt på arbejde kl. 11.00 i gartneriet
10. Den 9. december 2002: Ikke mødt på arbejde i gartneriet kl. 12.30. Mødte senere (kl. 13.20) men forlod arbejdet kort efter, idet han kl. 13.35 igen blev truffet på afdelingen.

Direktoratet finder, at de overtrædelser, der gav anledning til ikendelse af disciplinærstraf den 5. december 2002 og den 10. december 2002, burde være henført under straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 3 – tilsidesættelse af beskæftigelsespligten.

Der er ikke efter reglerne i beskæftigelsesbekendtgørelsen hjemmel til at ikende strafcelle i forbindelse med tilsidesættelse af beskæftigelsespligten. Derimod kan institutionen ved længerevarende beskæftigelsesvægring udelukke en person, der har beskæftigelsespligt ... fra fællesskab, jf. straffuldbyrdeleslovens § 63, stk. 1, nr. 3' (jf. beskæftigelsesbekendtgørelsens § 20, stk. 1).

Ifølge beskæftigelsesvejledningens punkt 19, 2. afsnit er en beskæftigelsesvægning i praksis anset for længerevarende, hvis den har varet længere end to dage.

Under hensyn til muligheden for at modvirke risikoen for omgåelse af den i beskæftigelsesvejledningen beskrevne praksis, hvorefter længerevarende beskæftigelsesvægning er defineret som vægning af mere end to dages varighed, bør også (ofte) gentagne beskæftigelsesvægringer efter direktoratets opfattelse imidlertid efter omstændighederne (undtagelsesvist i åbne fængsler) kunne medføre udelukkelse fra fællesskab, selv om de enkelte tilfælde af beskæftigelsesvægning ikke har haft en varighed på mere end to dage.

Det følger heraf, at såfremt fængslet vurderer, at der i en given sag er tale om så grove og hyppige tilsidesættelser af beskæftigelsespligten, at det hensyn, som efter praksis kan begrunde udelukkelse fra fællesskab ved beskæftigelsesvægning i mere end to dage, gør sig gældende på tilsvarende vis, bør der efter direktoratets opfattelse (undtagelsesvist i åbne fængsler) kunne ske udelukkelse fra fællesskab i overensstemmelse med beskæftigelsesbekendtgørelsens § 20, stk. 1, jf. straffuldbyrdslovens § 63, stk. 1, nr. 3.

Direktoratet finder på denne baggrund, at statsfængslet i sine afgørelser af henholdsvis 5. december 2002 og 10. december 2002 burde have overvejet anvendelse af udelukkelse fra fællesskab i stedet for at have truffet afgørelse om anbringelse i strafcelle, der (som nævnt) ikke er en reaktion, der er hjemlet i beskæftigelsesbekendtgørelsens §§ 18-19.

Der henvises til telefonsamtale ...”

Jeg har noteret mig det oplyste. For en ordens skyld bemærkes at fængslet i sagen med nr. 524 også henviste til straffuldbyrdslovens § 67, nr. 3.

Da min anmodning om en udtalelse også vedrørte to andre sager (nr. 516 og 525), og direktoratet i udtalelsen af 8. januar 2004 skrev at direktoratet senere ville vende tilbage med svar vedrørende dette punkt, afventer jeg svar vedrørende disse sager. Jeg er opmærksom på at det af oversigten over normalreaktioner som jeg nu har modtaget, jf. straks nedenfor, fremgår at manglende efterkommelse af personalets anvisninger i gentagelsestilfælde kan føre til anvendelse af (betinget) strafcelle.

Hvis fængslet havde udarbejdet en oversigt over normalreaktioner ved disciplinære forhold, bad jeg om kopi heraf.

Fængslet har vedlagt en kopi af en oversigt over de normalreaktioner som anvendes i de åbne fængsler.

Jeg har noteret mig at der foreligger en oversigt over normalreaktioner.

Ad punkt 11.1.14. Kompetence

I et tilfælde var forhør afholdt af en overvagtimester (nr. 516), og i 5 tilfælde (nr. 499, 506, 508, 510 og 513) var sagen behandlet af en fængselsfunktionær (to forskellige). Jeg anmodede fængslet om en udtalelse vedrørende overvagtimesterens og de pågældende fængselsfunktionærers bemyndigelse til at afholde forhør og herunder træffe afgørelse om overførsel til lukket fængsel som sket i sagerne med nr. 506 og 508.

Fængslet har oplyst at der i de tilfælde hvor forhøret har været afholdt af en fængselsfunktionær (nr. 499, 506, 508, 510 og 513), er tale om funktionærer der fungerer som daglige ledere af henholdsvis den halvåbne afdeling og den narkofrie kontrakt-afdeling.

Fængslet har videre oplyst at de daglige ledere ikke i den tidligere delegationsskrivelse var bemyndiget til at ikende disciplinærstraf på linje med afdelingslederne, men dette er ændret i den nugældende delegationsskrivelse. Over for begge daglige ledere har fængslet dog forinden givet en konkret bemyndigelse hertil.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Af direktoratets udtalelse under pkt. 11.2.6. fremgår det at der er sket revision af delegationsskrivelsen i maj/juni 2003. Den reviderede delegationsskrivelse er ikke blandt de bilag som jeg har modtaget fra fængslet.

Jeg har noteret mig det oplyste om at de daglige ledere i den nye delegationsskrivelse har fået tillagt kompetencen til at træffe afgørelse i disciplinærsager. Jeg beder om en kopi af den reviderede delegationsskrivelse.

Da svaret ikke nævner den sag hvor en overvagtimester traf afgørelse (nr. 516), erindrer jeg om svar herpå.

Jeg anmodede tillige om en udtalelse vedrørende afdelingslederens kompetence i sagen med nr. 515 til at træffe afgørelse om ikendelse af strafcelle i 10 dage.

Fængslet har oplyst at afdelingslederen forinden havde gennemdrøftet sagen med personale- og sikkerhedskonsulenten, og at afdelingslederen i den konkrete sag blev bemyndiget til at ikende strafcelle i mere end 7 dage.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad om oplysning om hvilket tilsyn institutionens leder fører med disciplinærstrafområdet.

Fængslet har oplyst at det disciplinære område hører under personale- og sikkerhedskonsulenten som fører det daglige tilsyn med området. Personale- og sikkerhedskonsulenten følger lige som institutionens leder området ved deltagelse i morgenmøderne hvor sagerne bliver drøftet, ligesom statistiske oplysninger og oplysninger i fængslets daglige meddelelser om trufne afgørelser danner grundlag for tilsynet.

Fængslet har supplerende den 18. december 2003 over for direktoratet oplyst at vanskelige sager drøftes med inspektøren, og at de sager der har været i det foregående døgn, nævnes for inspektøren eller dennes stedfortræder ved morgenmødet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad fængslet om at oplyse hvem der traf afgørelsen om forhørscelleanbringelse i de sager hvor der var en sådan anbringelse (nr. 499, 510, 514, 515, 516, 524 og 525), og hvornår det skete. Jeg bad tillige fængslet om at oplyse hvorvidt, og i givet fald hvornår, der skete underretning hvis beslutningen om forhørscelleanbringelse var truffet af en funktionær efter bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Hvis den standardblanket som fængslet har udfærdiget, havde været anvendt i sagerne, bad jeg om kopi heraf.

Fængslet har oplyst at det er en (af de) leder(e) som indgår i inspektionsvagten, der har truffet afgørelserne om anbringelse i forhørscelle, og at der ikke er gjort notat om at (og hvornår) den inspektionsvagthavende er underrettet. Fængslet har anført at der ikke er tvivl om at underretning er sket. Fængslet har beklaget at der ikke er gjort notat herom. (Fængslet har således ikke anvendt ovennævnte standardblanket i sagerne).

Direktoratet har noteret sig fængslets beklagelse og går ud fra at fængslet for fremtiden vil være opmærksom på at gøre notat om underretning.

Jeg har noteret mig det oplyste og går ligeledes ud fra at fængslet fremover er opmærksom på at gøre notat om underretning, herunder tidspunktet herfor, når afgørelsen om forhørscelleanbringelse er truffet af personale som efter den nye delegationskrivelse er bemyndiget til at træffe afgørelse herom, men umiddelbart skal underrette en leder herom, jf. nedenfor.

Jeg bad fængslet og direktoratet om en udtalelse vedrørende fængslets regel i delegationsskrivelsen hvorefter det tilstedeværende personale kan beslutte midlertidigt at udelukke en indsat fra fællesskab indtil afgørelse om forhørsceanbringelse er truffet. Jeg henviste i den forbindelse også til direktoratets gennemgang af reglerne om (forskellen mellem) midlertidig udelukkelse fra fællesskab og forhørsceanbringelse i bilag 12 G, s. 2-3, til direktoratets inspektionsrapport af september 1996, og til direktoratets brev af 20. juni 1996 til fængslet (rapportens bilag 19).

Fængslet har oplyst at fængslet er opmærksom på at der i delegationsskrivelsen sker bemyndigelse til at det tjenstgørende personale kan træffe beslutning om midlertidig udelukkelse fra fællesskab indtil afgørelse om anbringelse i forhørscele sker. I praksis forløber en sag om anbringelse i forhørscele således at det tjenstgørende personale iagttager forhold som kræver umiddelbar indgriben. Den indsatte bliver udtaget af fællesskab, der tages kontakt til inspektionsvagten (eller i almindelig arbejdstid en af de ledere der indgår i inspektionsvagten), og efter samråd træffer inspektionsvagten beslutning om i hvilket omfang den indsatte igen skal ud i almindeligt fællesskab, midlertidigt udelukkes fra fællesskab eller hensættes i forhørscele. Lederen af centralvagten har i den forbindelse udfærdiget blanket om udelukkelse fra fællesskab/anbringelse i forhørscele. Da der er tale om et meget kort tidsforløb (få minutter), er den indsatte ikke først formelt udelukket fra fællesskab for så eventuelt kort efter at blive orienteret om at han er hensat i forhørscele. Som konsekvens af denne uhensigtsmæssighed i forhold til formalia har fængslet besluttet at ændre på bemyndigelsen til at hensætte i forhørscele, således at det tjenstgørende personale kan træffe denne beslutning. Det fremgår af delegationsskrivelsen at der umiddelbart efter beslutningen er taget, skal ske underretning til afdelingsleder, daglige leder, en anden fra fængslets ledelse eller inspektionsvagthavende.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig at det tjenstgørende personale nu har fået bemyndigelse til at træffe afgørelse om hensættelse i forhørscele med pligt til umiddelbart at underrette ledelsen eller inspektionsvagten herom.

Ad punkt 11.2.5. Partshøring og begrundelse mv. (overførsel)

I et tilfælde der vedrører en overførsel som følge af en undvigelse i sommeren 2002, forelå ikke noget forhørsnotat, og det fremgik ikke af de oplysninger som jeg modtog om denne sag, om der var forholdt i overensstemmelse med reglerne i § 13 i bekendtgørelsen om anbringelse og overførsel. Det fremgik heller ikke om der blev truffet andre afgørelser i sagen, og dermed om der var tale om en ”blandet” sag. Jeg anmodede fængslet om at oplyse herom.

Fængslet har bl.a. oplyst at den indsatte den 14. november 2002 blev afhørt til forhørsprotokollen, og at det blev bestemt at han skulle overføres til fortsat strafudståelse i lukket institution. Fængslet har vedlagt kopi af forhørsprotokollen. Der blev ikke truffet andre afgørelser i sagen. Der er efter fængslets opfattelse forholdt i overensstemmelse med overførselsbekendtgørelsens § 13.

Direktoratet har henvist til oplysningen under punkt 11.1.1. om at alle sager indtil januar 2003 blev behandlet som blandede sager, og at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Jeg har noteret mig at der er afholdt sædvanligt forhør i sagen i overensstemmelse med fængslets praksis indtil januar 2003. Det fremgår ikke udtrykkeligt af forhørsnotatet at den indsatte i forbindelse med forhøret er orienteret om de retsregler som afgørelsen er truffet efter, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 4, nr. 2, men det fremgår af forhøret at den indsatte ønskede kopi af forhørsnotatet hvilket jeg går ud fra at den indsatte fik med det samme. I dette notat er retsgrundlaget anført. Som i de øvrige sager om overførsel er der i dette notat henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67 (i dette tilfælde § 67, nr. 2) som hjemmelsgrundlag for den trufne afgørelse, men der er dog tillige under ”øvrige afgørelse” henvist til straffuldbyrdelseslovens § 25 (”§ 25, 1” hvilket jeg går ud fra sigter til § 25, stk. 1, nr. 1, som er det rette hjemmelsgrundlag for den trufne afgørelse). Jeg henviser til det anførte herom i min rapport, s. 131-132.

Ad punkt 11.2.6. Kompetence

Jeg bad om en udtalelse vedrørende afdelingsledernes bemyndigelse til at træffe afgørelse om overførsel efter andre bestemmelser end § 25, stk. 1, nr. 1 og 2, og de bestemmelser der udtrykkeligt er nævnt i delegationsskrivelsen (straffuldbyrdelseslovens §§ 25, stk. 6, 26 og 28, stk. 1, nr. 3 og 4, og stk. 3).

Statsfængslet har oplyst at afdelingslederne i de sager som jeg henviste til, traf afgørelse om overførsel efter en konkret bemyndigelse fra fængselsinspektøren eller vicefængselsinspektøren.

Statsfængslet har endvidere oplyst at afdelingslederne efter den nu gældende delegationsskrivelse er bemyndiget til at træffe afgørelse i alle sager om overførsel, men at der i praksis sker drøftelse mellem to eller flere ledelsespersoner.

Direktoratet har oplyst at direktoratet over for statsfængslet har påpeget det uheldige i at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange inden for området ikke tidligere var fastsat udtrykkeligt i de lokale regler, jf. vejledningen om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner. Direktoratet har noteret sig at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange med revisionen af delegationsskrivelsen maj/juni 2003 nu er fastsat udtrykkeligt i de lokale regler.

Jeg har noteret mig at der var givet en konkret bemyndigelse i de pågældende tilfælde til at træffe afgørelse om overførsel. Jeg går ud fra at der også er givet en sådan konkret bemyndigelse i det tilfælde hvor en fængselsfunktionær (i egenskab af daglig leder) traf afgørelse om overførsel efter straffuldbyrdelseslovens § 25, stk. 3, nr. 2 (sag nr. 443), hvor jeg henviste til min anmodning om en udtalelse under pkt. 11.1.14. om denne og en anden fængselsfunktionærs kompetence til at træffe afgørelse i disciplinærsager.

Jeg har endvidere noteret mig at direktoratet over for fængslet har påpeget det uheldige i at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange inden for området ikke tidligere var fastsat udtrykkeligt i de lokale regler, men at det nu er sket.

For så vidt angår de sager hvori der var truffet afgørelse efter § 25, stk. 1, nr. 1 og 2, bad jeg om oplysning om hvorvidt spørgsmålet om overførsel forinden havde været drøftet med vicefængselsinspektøren eller personale- og sikkerhedskonsulenten, jf. det anførte i fængslets delegationsskrivelse.

Statsfængslet har oplyst at der i de konkrete sager er sket en sådan drøftelse med enten fængselsinspektøren, fængselsfuldmægtigen (der er trådt i stedet for vicefængselsinspektøren) eller personale- og sikkerhedskonsulenten. Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad desuden fængslet om at oplyse hvilket tilsyn der føres med sager om overførsel og – jf. pkt. 11.3. – udelukkelse fra fællesskab.

Statsfængslet har oplyst at tilsynet på området henhører under personale- og sikkerhedskonsulenten. Grundlaget for tilsynet er statistiske oplysninger og oplysninger om truffne afgørelser i statsfængslet samt personale- og sikkerhedskonsulentens og fængselsinspektørens deltagelse i morgenmøder hvor sagerne bliver drøftet.

Fængslet har supplerende den 18. december 2003 telefonisk over for direktoratet oplyst at vanskelige sager drøftes med inspektøren inden der træffes afgørelse, og at de sager der har været i det foregående døgn, nævnes for inspektøren eller dennes stedfortræder ved morgenmødet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 11.3.1. Lidt om sagerne (udelukkelse fra fællesskab)

I nogle sager blev der truffet afgørelse om både overførsel og udelukkelse fra fællesskab. Jeg anmodede om oplysning om hvorfor jeg ikke havde modtaget sagerne med nr. 328, 477, 478, 506 og 531 sammen med – og i stedet for nogle af – de øvrige sager om overførsel der omfatter sager med numre fra 305 til 512.

Fængslet har den 30. oktober 2003 telefonisk over for direktoratet oplyst at der skal ses bort fra fængslets besvarelse af dette spørgsmål i fængslets udtalelse. Fængslet henviser i stedet til det som fængslet har anført i besvarelsen af pkt. 11.1.1., om hvordan sagerne er blevet udvalgt. Fængslet har endvidere den 3. november 2003 telefonisk over for direktoratet oplyst at uanset at sagerne med nummer 328, 477, 478 og 531 er afgjort efter sagen med nummer 305, har jeg ikke modtaget disse sager, idet der ikke var sket indberetning til direktoratet om disse overførsler i den afgrænsede periode (1. august 2002 til 18. december 2002). Fængslet har supplerende oplyst at overførselssager som er afgjort i oktober kvartal, hvilket var tilfældet med sagerne 328, 477, 478 og 531, først indberettes til direktoratet på de nævnte skemaer i 1. halvdel af januar måned. Fængslet har ikke udtalt sig om sagen med nr. 506.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst.

Af det under pkt. 11.1.1. anførte fremgår det at udvælgelsen af sager om overførsel er sket ud fra de skemaer som bliver udfærdiget i forbindelse med overførsel med henblik på indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Udvælgelsen af sager om udelukkelse fra fællesskab er sket ud fra de rapporter som bliver udfærdiget i forbindelse med udelukkelsen fra fællesskab.

De fem ovennævnte sager som jeg ikke modtog som overførselssager selv om der også var truffet afgørelse om overførsel (nr. 328, 477, 478, 506 og 531), er afgjort ved forhør henholdsvis den 2. oktober, 25. november (nr. 477 og 478) samt 4. og 18. december 2002. De sager som jeg modtog som overførselssager, er også alle afgjort ved forhør, og de omfatter sager med numre fra 305 til 512. Sag nr. 305 er behandlet den 26. september 2002, mens de øvrige sager (fra nr. 348 til 512) er behandlet i pe-

rioden fra den 15. oktober til og med den 4. december 2002, dvs. at de også er behandlet i oktober kvartal. Sag nr. 506 som jeg ikke modtog som en overførselssag, og sag nr. 512 som jeg modtog som en overførselssag, er behandlet samme dag (ved forhør den 4. december 2002, men sidstnævnte sag blev dog genoptaget og afgørelse først truffet den 5. december 2002).

Efter omstændighederne har jeg dog valgt at afstå fra at anmode fængslet om en supplerende udtalelse vedrørende udvælgelsen af de sager som er fremsendt til mig som overførselssager.

Ad punkt 11.3.3. Forhørscelleanbringelse/midlertidig udelukkelse fra fællesskab

Jeg anmodede om oplysning om hvorfor det i to konkrete tilfælde (nr. 339 og 341) ifølge forhørsnotatet blev besluttet at lade udelukkelsen ophøre på (præcis) de angivne tidspunkter.

Fængslet har oplyst at sag nr. 339 omhandler midlertidig udelukkelse fra fællesskab. Den indsatte blev den 7. oktober 2002 kl. 17.15 midlertidig udelukket fra fællesskab på grund af slagsmål med en medindsat. Fængslet har videre oplyst at det fremgår af udskriften fra klientsystemet at den indsatte blev udtaget fra midlertidig udelukkelse fra fællesskab den 8. oktober 2002 kl. 14.45, og at han blev afhørt den 8. oktober kl. 11.40. Fængslet har videre oplyst at der i forhørsudskriften er sammenblanding af udelukkelse fra fællesskab og hensættelse i forhørscelle. Således har klientsystemet opdateret den indsatte som midlertidigt udelukket fra fællesskab, mens forhørslederen har taget udgangspunkt i at den indsatte var hensat i forhørscelle. Derfor har forhørslederen gjort bemærkning om at den indsatte udstår strafcelle indtil den 8. oktober 2002 kl. 17.15. Fængslet har desuden oplyst at klientsystemets del vedrørende udelukkelse fra fællesskab efterfølgende er blevet opdateret for at få denne del af sagen afsluttet, hvorved tidspunktet kl. 14.45 fremkommer.

De faktiske forhold er således at den indsatte har været midlertidigt udelukket fra fællesskab fra den 7. oktober 2002 kl. 17.15, er fragået dette ved start af forhør den 8. oktober 2002 kl. 11.40 og hensat i strafcelle ved forhørets afslutning kl. 11.50.

Om sagen med nr. 341 der omhandler den samme episode som sag nr. 339, har fængslet oplyst at den indsatte blev midlertidigt udelukket fra fællesskab den 7. oktober 2002 kl. 17.17, og at han blev afhørt til forhørsprotokollen den 8. oktober 2002 kl. 11.50 på hvilket tidspunkt han blev udtaget af midlertidig udelukkelse fra fællesskab. Han blev ved forhørets afslutning kl. 12.00 sendt retur til almindelig fællesskabsafdeling. På grund af usikkerhed med hensyn til håndtering af klientsystemet er den indsattes data først opdateret den 9. oktober 2002 kl. 10.26, hvorfor dette tidspunkt opdateres i forhørsprotokollen.

Fængslet har den 30. oktober 2003 telefonisk over for direktoratet beklaget at der i de to sager ikke skete korrekt opdatering af tidspunktet for ophør af midlertidig udelukkelse fra fællesskab. Fængslet har samtidig oplyst at de fejl der skete i de to sager, nu er rettet således at det er de rette ophørstidspunkter som opdateres.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst og beklaget.

Jeg har noteret mig at der ikke er truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab frem til et vist tidspunkt, men at de angivne ophørstidspunkter (i forhørsnotaterne og i notaterne om udelukkelse fra fællesskab) for den midlertidige udelukkelse fra fællesskab i de to sager er forkerte. Jeg har endvidere noteret mig at fængslet har beklaget at der ikke er sket korrekt opdatering i sagerne, og at fejlene er rettet.

Det er efter min opfattelse beklageligt at det af forhørsnotaterne fremstår som om at der er truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab frem til et vist tidspunkt.

Jeg anmodede institutionen om at oplyse om der i de tilfælde hvor der var midlertidig udelukkelse fra fællesskab (nr. 506, 339 og 341), var forholdt i overensstemmelse

med bekendtgørelsens § 4 hvorefter den indsatte så hurtigt som muligt skal orienteres om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter, og have lejlighed til at udtale sig.

Fængslet har oplyst at de indsatte altid bliver orienteret om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter, og får lejlighed til at udtale sig.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har meddelt fængslet at det er beklageligt at dette ikke fremgår af notaterne i de anførte sager.

Jeg har noteret mig det oplyste og går på denne baggrund ud fra at der også i de konkrete tilfælde er forholdt i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 4. Jeg er enig med direktoratet i at der burde have været gjort notat herom, og jeg har noteret mig at direktoratet har gjort fængslet bekendt med direktoratets opfattelse.

Ad punkt 11.4.1. Lidt om sagerne (anbringelse i observationscelle)

Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvor mange observationscelleanbringelser der var indberettet til Direktoratet for Kriminalforsorgen for år 2002. Jeg anmodede endvidere om muligt fængslet om at oplyse årsagen til stigningen i anvendelsen af observationscelle, herunder om der var tale om en ændret praksis vedrørende reaktionen over for berusede indsatte (som der var tale om i 7 af de 10 tilfælde).

Fængslet har oplyst at der var 17 anbringelser i observationscelle i år 2002 (hvilket nu også fremgår af kriminalforsorgens statistik for dette år). Anbringelserne fordeler sig således: 1. kvartal: 2, 2. kvartal: 4, 3. kvartal: 3 og 4. kvartal: 8.

Efter fængslets opfattelse er der ikke tale om en ændret praksis over for berusede indsatte. Der er muligvis tale om at fængslet i 4. kvartal har modtaget flere indsatte med psykiske problemer end sædvanligt.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 11.4.5. Magtanvendelse

Jeg anmodede fængslet om en udtalelse vedrørende det forhold at en indsat blev puffedet og skubbet ind i observationscellen (en anbringelse den 14. december 2002).

Fængslet har oplyst at den pågældende fængselsfunktionær på forespørgsel har forklaret at der var tale om anvisning af retningen ind på stuen, mere end et skub. Fængslet har samtidig oplyst at det er blevet indskærpet over for den pågældende funktionær at puf/skub ikke er lovlig anvendelse af magt.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 11.4.6. Kompetence mv.

Jeg anmodede om en udtalelse vedrørende de konkrete sager set i relation til de interne kompetenceregler.

Fængslet har telefonisk over for direktoratet den 18. december 2003 oplyst at der i alle tilfælde er sket underretning til inspektionsvagthavende, men at der ikke er gjort notat herom idet der ikke er nogen rubrik i klientsystemet til dette formål. Fængslet beklager fejlen og vil sørge for at notat om underretning til den kompetente person sker manuelt indtil klientsystemet er opdateret til at understøtte denne funktion.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste om at der i alle tilfælde er sket underretning af inspektionsvagthavende, og at fængslet har beklaget manglende notat herom.

Med hensyn til fængslets begrundelse for at der ikke er gjort notat, bemærker jeg at der på alle de udskrifter som jeg har modtaget, er stemplet "Underretning om anbringelse foretaget til:" Denne rubrik er (imidlertid kun) udfyldt i tre tilfælde, men i yderligere et tilfælde var der oplysning om underretning andetsteds, jf. s. 150-151 i min rapport. Jeg har noteret mig at fængslet vil sørge for at der fremover gøres notat om underretning.

Da fængslet ikke har udtalt sig om spørgsmålet om kompetencen i relation til afgørelserne i de konkrete sager om ophør af observationscelleanbringelsen, beder jeg om en udtalelse herom.

Jeg anmodede tillige om oplysning om hvilket tilsyn der føres med dette område.

Fængslet har oplyst at personale- og sikkerhedskonsulenten fører tilsyn på området. Institutionens leder følger lige som personale- og sikkerhedskonsulenten området ved deltagelse i morgenmøderne hvor disse sager drøftes. Statistiske oplysninger og oplysninger om trufne afgørelser på fængsler danner grundlag for tilsynet. Fængslet har supplerende den 18. december 2003 over for direktoratet oplyst at vanskelige sager drøftes med inspektøren, og at de sager der har været i det foregående døgn, nævnes for inspektøren eller dennes stedfortræder ved morgenmødet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 11.4.7. Undersøgelse af den indsattes person

Jeg bad fængslet om at oplyse om der i forbindelse med en anbringelse den 14. december 2002 skete undersøgelse af den indsattes person (uden afklædning) ved indsættelsen af denne, og i benægtende fald hvorfor det ikke skete.

Fængslet har oplyst at det ikke er opfattet som obligatorisk at udfærdige notat om hvorvidt der er sket undersøgelse af den indsattes person. Vedrørende den konkrete sag henviser fængslet til at det fremgår af de underliggende rapporter at den indsatte blev fulgt meget tæt, og at personalet klart søgte at undgå at optrappe situationen og derfor lod ham observere indtil omklædning kunne finde sted.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har meddelt fængslet at der i klientsystemets modul vedrørende observationscelleanbringelse nu er en rubrik til afkrydsning af om der er foretaget undersøgelse af den indsatte eller ej.

Efter § 16, stk. 2, i den dagældende bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle, skulle der (og skal fortsat efter den nugældende bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003) foretages undersøgelse af den indsattes person i forbindelse med anbringelsen, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt. Omklædning skal efter bestemmelsens 2. pkt. kun ske hvis det skønnes nødvendigt. Vejledningen om udelukkelse fra fællesskab henviser vedrørende spørgsmålet om omklædning til pkt. 7 i sikringsmiddelvejledningen. Heraf fremgår bl.a. at omklædning i forbindelse med anbringelse i sikringscelle undtagelsesvist vil kunne undlades hvis det vurderes at omklædning i sig selv vil optrappe situationen. Der henvises til straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 3 (skånsomhedsgrundsætningen). Denne grundsætning gælder for alle indgreb efter lovens kapitel 10.

Fængslet har ikke direkte besvaret mit spørgsmål om hvorvidt der i forbindelse med anbringelsen den 14. december 2002 skete undersøgelse af den indsattes person (uden afklædning) ved indsættelsen af denne. Det står mig ikke klart om det som fængslet har oplyst om den konkrete sag, skal forstås sådan at der ikke skete en personundersøgelse af den indsatte ved indsættelsen i observationscellen, men først da han indvilligede i omklædning, eller sådan at der skete en personundersøgelse, men først skete omklædning da den indsatte indvilligede heri. Umiddelbart forstår jeg dog det anførte sådan at der ikke skete personundersøgelse før i forbindelse med omklædningen, og at det skyldtes at fængslet ikke ville optrappe situationen.

Jeg beder fængslet om at oplyse om det er korrekt forstået. I bekræftende fald beder jeg tillige fængslet og direktoratet om at udtale sig om hvorvidt det er i overensstemmelse med § 16, stk. 2, i den dagældende bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab at undlade personundersøgelse med den begrundelse at det vil kunne optrappe situationen (og i stedet følge den indsatte tæt indtil en sådan undersøgelse kan ske).

Efter § 15, stk. 2, i den dagældende bekendtgørelse skulle den rapport som skal udfærdiges om anbringelse i observationscelle, bl.a. indeholde oplysninger om institutionens overvejelser efter § 16. Bestemmelserne er videreført i den nugældende bekendtgørelses §§ 17, stk. 2, og 18. Som nævnt i det citerede i min rapport s. 154 har jeg tidligere over for direktoratet givet udtryk for at jeg forstår denne henvisning sådan at notatpligten ikke kun gælder overvejelser om lægetilkald (stk. 1) og omklædning (stk. 2), men også personundersøgelse der finder sted efter hovedreglen. Hvis der undtagelsesvist ikke sker en sådan personundersøgelse, må der endvidere gives en begrundelse for at det ikke har fundet sted – dvs. for institutionens overvejelser hvorefter en sådan undersøgelse er skønnet unødvendig.

*Jeg har ingen bemærkninger til at fængslet ikke før modtagelsen af min rapport har opfattet det som obligatorisk at udfærdige notat i de tilfælde hvor der **er sket** en undersøgelse af den indsattes person. Jeg er bekendt med at der nu er indført valglister til angivelse af om der er sket personundersøgelse og omklædning.*

Når hovedreglen om personundersøgelse fraviges, skal der, som det fremgår ovenfor, angives en begrundelse for denne fravigelse. Det følger således af henvisningen til bestemmelsen om personundersøgelse som nu findes i § 18, stk. 2, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab, at der skal gøres notat om institutionens overvejelser hvis institutionen skønner at personundersøgelse er unødvendig. Hvis der ikke er foretaget en undersøgelse af den indsattes person i den konkrete sag vedrørende anbringelsen den 14. december 2002, burde der således i overensstemmelse med §

15, stk. 2, jf. § 16, stk. 2, i den dagældende bekendtgørelse have været gjort notat om hvorfor der ikke var foretaget en sådan undersøgelse.

Jeg bad fængslet om at oplyse om der i andre tilfælde end ved (under) anbringelsen den 14. december 2002 var sket omklædning i forbindelse med anbringelsen i observationscelle. Hvis det var tilfældet, bad jeg tillige om oplysning om hvorvidt der var forholdt i overensstemmelse med pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler. For så vidt angik anbringelsen den 14. december 2002 bad jeg tillige om oplysning om hvorvidt den indsatte blev tilbudt en undertrøje, jf. pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler.

Fængslet har oplyst at det ikke fremgår af de underliggende rapporter om der er sket omklædning, men fængslet antager at det ikke er sket. Fængslet har ikke mulighed for at undersøge om vejledningens pkt. 7 er overholdt.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har meddelt fængslet at der på modulet i klientsystemet vedrørende observationscelleanbringelse nu er en rubrik til afkrydsning af hvorvidt der er foretaget undersøgelse.

Jeg har noteret mig det oplyste. Da der nu er rubrikker til afkrydsning af om der er sket undersøgelse og omklædning, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 11.4.9. Tilsyn ved personalet

Jeg anmodede fængslet om en udtalelse vedrørende udførelse af tilsyn og notat herom i fire konkrete sager (anbringelser den 4., 9. og 29. oktober samt 4. november 2002). Jeg bad tillige om oplysning om hvornår de pågældende i de tre sidstnævnte sager blev udtaget af observationscellen.

Fængslet har oplyst at der mangler skema om tilsyn mv., herunder også oplysning om tidspunktet for anbringelsens ophør.

Med hensyn til ophørstidspunktet i de tre sager kan fængslet fra en ført dagbog oplyse at anbringelsen den 9. oktober 2002 ophørte den 10. oktober kl. 6.00, at anbringelsen den 29. oktober 2002 ophørte den 30. oktober 2002 kl. 9.25, og at anbringelsen den 4. november 2002 ophørte samme dag kl. 18.20.

Direktoratet har meddelt fængslet at det er beklageligt at der mangler skema om tilsyn mv.

Jeg er enig heri.

Jeg har i øvrigt noteret mig det oplyste om ophørstidspunktet i tre af de fire nævnte tilfælde.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvorvidt der er fastsat interne retningslinjer for tilsynet. I bekræftende fald bad jeg om en kopi heraf.

Fængslet har oplyst at der ikke er udarbejdet interne regler om tilsyn i observationscelle, men at de aftales med inspektionsbagvagten fra sag til sag.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 11.4.11. Klagevejledning

Jeg bad om oplysning om hvorvidt der var givet klagevejledning i sagerne, og i givet fald om vejledningen havde omfattet klagefristen.

Fængslet har oplyst at der senest i forbindelse med ophør af anbringelsen er givet klagevejledning i de konkrete sager, og at klagevejledningen – selv om det beklageligvis ikke er noteret – tillige har omfattet klagefristen.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har meddelt fængslet at det er beklageligt at der ikke er gjort notat herom.

Jeg har noteret mig det oplyste om at der er givet klagevejledning, herunder oplysning om klagefristen. Jeg er enig i at det er beklageligt at der ikke er gjort notat herom, jf. § 15, stk. 2, i den dagældende bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab.

Idet fængslet har anført at klagevejledning er givet senest i forbindelse med ophør af anbringelsen, beder jeg direktoratet om en udtalelse vedrørende tidspunktet for hvornår der skal gives klagevejledning i forbindelse med (afgørelser om) anbringelse i observationscelle.

Som opfølgning på min orientering om at ombudsmanden i forbindelse med inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm havde bedt direktoratet om at overveje at indføre fortrykt tekst til angivelse af klagevejledning, kan jeg oplyse at direktoratet i den anledning har oplyst at en fortrykt tekst med angivelse af klagevejledning vil blive medtaget ved en kommende revision af klientsystemet. I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg har direktoratet oplyst at denne revision forventedes at ske inden 1. april 2004, og at jeg vil blive underrettet herom. Jeg har endnu ikke modtaget en sådan underretning..

12. Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen.

13. Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet ved Sdr. Omme, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.

Lennart Frandsen
Inspektionschef